

KLEIST

KIRIK TESTİ

Millî Eğitim Bakanlığı Genel Müfettişlerinden Hayrullah ÖRS
tarafından dilimize çevrilmiştir.

Dokuz Eylül Üniversitesi
Güzel Sanatlar Fakültesi
KÜTÜPHANESİ

Kayıt No.

4947

Tasnif No.

832.6

Eski Yunanlılardanberi milletlerin sanat ve fikir hayatında meydana getirdikleri şaheserleri dilimize çevirmek, Türk milletinin kültüründe yer tutmak ve hizmet etmek isteyenlere en kıymetli vasıtayı hazırlamaktır. Edebiyatımızda, sanatlarımızda ve fikirlerimizde istediğimiz yüksekliği ve genişliği bul yardımcı vasıtalar içinde yetmiş olanlardan beklemek, tabii yoldur. Bu sebeple tercüme külliyyatının kültürümüze büyük hizmetler yapacağına inanıyoruz.

1-8-1941

İSMET İNÖNÜ

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat subaları içinde edebiyat, bu ifadenin zihni unsurları en zengin olanıdır. Eunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet devamı için müessir bilmekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşünce'nin en silinmez vâsıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk ırkının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile bes sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususî tesebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük 'aydayı düşünüp de şimdi den tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiç bir Türk okuru için mümkün olmayacaktır. 23. Haziran 1941

Millî Eğitim Bakanı
Hasan - Âli YÜCEL

„Dünya edebiyatından tercümeler“ serisinin ilk 109-
cildinde yer almış bulunan önsözümde, bu serinin ortaya
konulmasında büyük hizmet ve emekleri geçen Türk aydınla-
rına şükran duygularımı söyledikten sonra onların himmet-
leriyle 5 yıl içinde hiç değilse Devlet eliyle yüz ciltlik bir ter-
cüme kütüphanesine kavuşacağımızı kaydetmiştim. Cumhuri-
yetin on sekizinci yıl dönümünde bu seriden 13, on dokuzuncu
yıl dönümünde 27 ve yirminci yıl dönümünde de 69 cilt eser
yayınlanmak suretiyle beş yılda tahakkuk ettirilmesi düşü-
nülen ilk program, iki buçuk yılda 9 fazlasıyla 109 ciltlik
bir kütüphanenin Türk okurlarına sunulmasını mümkün kıldı.
Memleket yayın tarihinde gerçek bir hamle ve başarı diye
niteliklendirilecek olan bu güzel neticeden dolayı, bu serinin
ortaya konulmasında, tercümeleri yapanlardan formaları kat-
lıyan arkadaşlarıma kadar, himmetleri geçenlere tekrar teşekkürü
kendime borç sayıyorum. Devletin bu alandaki teşebbüsü-
nü, yaptıkları geniş tercüme basınıyla destekliyen hususî yayın
kurumlarımızı takdirle ve sevinerek anarım. Cumhuriyetimi-
zin bundan sonraki yıl dönümlerinin her birinde, „Dünya
edebiyatından tercümeler“ serisinde yüzer cilt eser yayınla-
narak memleket aydınlarına önümüzdeki beş yılda 500 kita-
bın Devlet eliyle armağan edilmesi, yayın programımızın ye-
rine getirilmesi gereken amacdır. Türk aydınlarının şunu
bilmesini candan isterim ki, bize, bu geniş programı gerçek-
leştirme direktif ve cesaretini veren, tercüme serisinin baş oku-
yucusu Cumhurbaşkanımız İsmet İNÖNÜ olmuştur. Beş yıllık
programdaki 500 kitabı dahl az gören Milli Şefimizin arzu-
larını yerine getirmeyi bütün vazifeli arkadaşlarımla beraber
millî bir âdev sayıyoruz.

2 - Mart - 1944

Millî Eğitim Bakanı
Hasan - Ali YÜCEL

KIRIK TESTİ

(Bir perdelik komedya)

ŞAHISLAR

WALTER, adliye müşaviri.

ADAM, köy hâkimi.

LICHT, kâtip.

MARHE RULL

EVE, kızı

VEIT TUMPEL, bir köylü.

RUPRECHT, Veit'in oğlu.

BRIGITTE

Bir uşak, mübaşir, hizmetçiler v. s.

Vaka Utrecht civarında bir Holânda köyünde geçer

SAHNE I

MAHKEME SALONU.

ADAM, oturmuş bacağını sarar. LICHT, giver.

LICHT. — Aman sağdıcım size ne oldu? Bu haliniz ne?

ADAM. — Bakın, işte! Teker' enmêk için insanın ayakları olması yeter. Başka şeye lüzum yok. Sanki bu dümdüz döşemenin üstünde tekerlek mekerlek var mı? Ama işte ben buracıkta tekerleniverdim. Çünkü, ayağının sürceceği o melûn taşı herkes kendi içinde taşır.

LICHT. — Yok canım, bu taşı herkes taşır mı?

ADAM. — Evet, içinde!

LICHT. — Vay canına!

ADAM. — Ne buyurdunuz?

LICHT. — Siz zaten ahlâk tarafı biraz gevşek bir dedenin torunusunuz, hani şu, dünyanın yaratıldığı sıralarda düşen, bu yüzden de adı çıkanın... Sakın sizin düşüş de...

ADAM. — Ee?

LICHT. — Hani onun gibi...?

ADAM. — Ben mi? Sanırım ki...? Yahu burada ayağım sürçtü diyorum size.

LICHT. — Mecazi mânada değil ya? Sahiden düşünüz demek?

ADAM. — Mecazi filânı yok, düpedüz düştüm.

LICHT. — Peki bu iş ne zaman oldu?

ADAM. — Şimdilik, tam yataktan inerken, daha sabah ilâhisi ağızda iken sabahın içine düştüm. Günün gidişine ayak uydurayım demeye kalmadan Tanrımız efendimiz ayağımı burkuverdi.

LICHT. — Üstelik de sol ayağı ha?

ADAM. — Sol mu?

LICHT. — Şuraya bastığınızı mı?

ADAM. — Öyle ya!

LICHT. — Hay Allah! Zaten günah yolunda güçbelâ yol alan ayak!

ADAM. — Bu ayak mı? Nasıl! Güçbelâ mı? Neden?

LICHT. — Şu topaç ayak ha?

ADAM. — Tokaç ayak da nesi? Her ayak tokaca benzer!

LICHT. — Yok, sağ ayağınıza haksızlık ediyorsunuz. Sağdaki, öteki kadar... hani, vurduğu yerden ses getirmekle övünemez ama, kaygan yerlerden daha az çekinir.

ADAM. — Haydi canım! Biri nereye giderse öteki de oraya gider.

LICHT. — Ya yüzünüzü kim bu biçime koydu?

ADAM. — Yüzümü mü?

LICHT. — Nasıl? Bilmiyor musunuz?

ADAM. — Evet dersin yalan olur... Peki ne olmuş?

LICHT. — Ne mi olmuş?

ADAM. — Evet sağdıççığım.

LICHT. — Feci!

ADAM. — Açık söyleyin.

LICHT. — Derisi yüzülmüş. İnsanın bakmaya içi dayanmıyor. Yanaktan da bir parça eksik. Ne kadar olduğunu terazi olmadan söyleyemeyeceğim!

ADAM. — Hay Allah belâsını versin!

LICHT, bir ayna getirir. — İşte, kendiniz de görün. Bir koyunu köpekler kovalasa, hayvancağız can havliyle dikenliklere dalsa, yünü, sizin hangi dalda bıraktığınızı ancak Allahın bildiği etleriniz kadar yolunmaz.

ADAM. — Hımm! Evet! Doğru. Görünüş pek kötü. Burun da biraz zarar görmüş.

LICHT. — Göz de!

ADAM. — Gözde bir şey yok sağdıç!

LICHT. — Haydi canım, burada boydan boya kanlı bir iz var. Allah belânı versin, sanki bir yanaşma kırmış da bunu yapmışa benziyor.

ADAM. — Burası kaş kemiği... Bak hele, bütün bunların acısını bile duymadım.

LICHT. — Elbet! Dövüş arasında böyle olur.

ADAM. — Dövüş mü? ne dövüşü? Sobanın kenarındaki şu Allahın belâsı teke ile, haydi dedi-

ğiniz gibi olsun, dövüş ettik. Şimdi hatırlıyorum. Muvazenemi kaybetmişim, tıpkı suda boğulan biri gibi çırpınıp tutunacak yer ararken, dün akşam sırsıklam sobanın yanına astığım dizlik elime geçti. Ben de budala gibi ona tutunmaya kalktım, anlıyor musunuz? Derken kemeri yırtıldı. Kemer, dizlik, ben yuvarlandık. Alnımı şöyle sobaya çarpıverdim... Hani şu tekenin burnunu gösterdiği köşeye...

LICHT, güler. — Güzel, güzel.

ADAM. — Allah kahretsin!

LICHT. — Yataktan Ademin ilk düşüşü gibi düştünüz demek.

ADAM. — Dinim hakkı için!... Şey, ne diyecektim, ortalıkta ne var ne yok?

LICHT. — Ne mi var? Hay Allah cezamı versin, az kalsın unutacaktım.

ADAM. — Eee?

LICHT. — Utrecht'ten umulmadık bir misafir geliyor, hazır olun!

ADAM. — Yaa!

LICHT. — Adliye müşaviri geliyor!

ADAM. — Kim geliyor?

LICHT. — Utrecht'ten Adliye müşaviri Bay Walter geliyor. Daireleri teftişe çıkmış. Bugün de bize gelecek.

ADAM. — Hemen bugün mü? Aklınızı mı oynattınız?

LICHT. — Vallahi böyle. Dün, komşu Holla köyündeymiş, oradaki adliye dairesini teftiş etmiş.

Bir köylü onun Huisum'a gelmek için arabasına atları koşturduğunu görmüş.

ADAM. — Bugün, o, Adliye Müşaviri, Utrecht'ten buraya gelecek ha? Kendi halinde, kazlarını yolup geçinen, böyle şakalardan hiç hoşlanmıyan o adamcağız tutacak da teftiş için, bize eziyet için, Huisum'a gelecek!

LICHT. — Holla'ya kadar geldikten sonra Huisum'a da gelir. Ayağınızı denk alın!

ADAM. — Geçin efendim!

LICHT. — Ben size söylemiş olayım da.

ADAM. — Size, geçin efendim, bu masalları başkasına anlatın diyorum.

LICHT. — Allah Alllah! Köylü, göziyle görmüş.

ADAM. — Kim bilir o çipil gözlü serseri kimi görmüştü. Bu herifler adamın yüzünü, eğer dazlaksa, kafasının ardından ayırdedemezler. Bir üç köşeli şapkayı sopanın ucuna geçirin, mantomu sopanın etrafına sarın, altına da bir çift çizme koyun, böyle dangalaklara bunu, kimi isterseniz o diye yutturabilirsiniz.

LICHT. — Pekâlâ inanmayın, o bu kapıdan girinceye kadar inanmayın.

ADAM. — O mu? Önceden bize bir kelimecikle olsun haber yollamadan girecek ha?

LICHT. — Amma da akıl ha! Sanki işimiz hâlâ eski müfettişle, hani şu Müşavir Wacholderle imiş gibi söylüyorsunuz. Şimdi Müşavir Walter teftiş ediyor.

ADAM. — İsterse Müşavir Walter olsun! Haydi işinize. Beni rahat bırakın. O da memur olduğu zaman andığımıştır, o da bizim gibi emirlere, geleneklere göre vazifesini yapar.

LICHT. — İyi ama, sizi temin ederim, dün Adliye Müşaviri Walter ansızın Holla'ya gelivermiş, kasayı, kayıtları teftiş etmiş, oranın hâkimiyle kâtibine resmen işten el çektiymiş. Neden? Orasını bilmem!

ADAM. — Hay kör şeytan! Bunu da köylü mü söyledi?

LICHT. — Bunu da, dahasını da...

ADAM. — Ya?...

LICHT. — Öğrenmek istiyorsanız buyurun: evinde hapsedilmiş olan hâkimi bu sabah erkenden almaya gitmişler; adamı ambarda, çatı mertegine asılı bulmuşlar.

ADAM. — Ne dediniz?

LICHT. — Hemen yardımına koşmuşlar, ipini çözmüşler, uğmuşlar, sular dökmüşler, kuru canını kurtarmışlar.

ADAM. — Ya? Demek kurtarmış'ar?

LICHT. — Evet ama şimdi evinde ne varsa hepsi mühürlü, kilit altında. Sanki adamcağızın cenazesi çıkmış g'bi... Hâkimliğe bile bir mirascısı konmuş.

ADAM. — Hay ipe gelesi, bak hele! Çapkın köpeğin biriydi ya - Allah canımı alsın ki yine de iyi adamdır. Beraber iyi âlemler yapılırdı. Fakat

serseri çapkının biriydi. Bunu inkâr edemem. Eğer Adliye Müşaviri bugün Holla'da ise zavallı herifin başına bu işlerin geldiğine inanırım.

LICHT. — Köylünün dediğine göre, Adliye Müşavirinin buraya gelmesini bu olanlar geciktirmiş. Öğleye mutlâka burada imiş.

ADAM. — Öğleye mi? Pekâlâ sağdıç! Şimdi dostluk zamanı geldi. Bilirsiniz, el eli yunar, iki el yüzü! Siz de köy hâkimi olmayı pek istersiniz, bilirim! Bu da, Allah bilir ya, başkaları kadar hakkınızdır. Ama bugün zamanı değil. Bugünlük bırakın, bal çanağı siz tutmadan geçiversin, parmak yalamayverin!

LICHT. — Ben mi? Köy hâkimi ha? Aklınıza neler de geliyor!

ADAM. — Usturluplu nüfuklara meraklısınızdır siz. Amsterdamda, okulda Cicero'yu, siz de başkaları kadar okudunuz. Fakat bugünlük hevesinizi saklayın, anladınız mı? Marifetinizi gösterecek başka fırsatları çıkar elbet!

LICHT. — B'z, iki sağdıç! Haydi canım!

ADAM. — Bilirsiniz ya zamanında Demostenes de susmuştu. Siz de onun gibi yapın. Ben vakaa İskender değilim ama, kendi halime göre iyilik altında kalmam.

LICHT. — Bu kuruntuları bırakın diyorum size. Hiç ben...?

ADAM. — Bakın ben kendi payıma, meşhur Yunanlımın yolunca gideceğim. Vakaa rehinerden,

faizlerden bahseden bir nutuk da hazırlanabilir, ama bunun ucu bucağı gelmez ki...

LICHT. — Ee? Öyleyse?

ADAM. — Ben böyle şeyler yapacak insan değilim. Allah belâsını versin! Bütün bu konuştuğumuz şaka, geceyein doğan, günün sır saklamaz ışığından kaçınan bir şaka!

LICHT. — Biliyorum.

ADAM. — E canım, bir hâkimin, makamında oturmadığı zamanlarda da, beyaz ayılar gibi ağırbaşlı olması mı lâzım?

LICHT. — Ben de hep böyle derim!

ADAM. — Haydi öyleyse sağdıç! Biraz kaleme gidelim. Dosya yığınlarını şöyle bir istif edeyim. Babil Kulesi gibi devrilmiş yatıyorlar.

SAHNE II

ÖNCEKİLER, *bir uşak girer, sonra iki hizmetçi kız.*

UŞAK. — Tanrı yardımcınız olsun bay hâkim! Müşavir Walter selâm söyledi, birazdan gelecek!

ADAM. — Aman Allah! Holla'da işini bitirdi mi?

UŞAK. — Evet, Huisum'a geldi bile.

ADAM. — Hey! Liesel! Grete!

LICHT. — Sakin olun, sakin olun!

ADAM. — Sağdıçığım!

LICHT. — Gelişlerinin sizi minnettar ettiğini bildirin!

UŞAK. — Yarın da Hussahe'ye gidiyoruz.

ADAM. — Ben şimdi ne yapayım? Ne yapmıyayım?

(Elbiselerini kavrır.)

I. HİZMETÇİ, girer. — Buradayım efendim.

LICHT. — Dizliğinizi mi giyiyorsunuz? Çıldırдың mı?

II. HİZMETÇİ, girer. — Buradayım Bay Hâkim.

LICHT. — Setrenizi giyiniz.

ADAM. — Kim o? Müşavir mi?

LICHT. — Yok canım, hizmetçi.

ADAM. — Atkım! Mantom! Yakam!

I. HİZMETÇİ. — Önce yeğeniz.

ADAM. — Ne? Setremi çıkar! Çabuk!

LICHT, uşağa. — Müşavir hazretleri hoş geldiler. Karşılama için hemen hazırlanıyoruz. Kendilerine söyleyin.

ADAM. — Yüzünü şeytan görsün! Hâkim Adam kendini mazur görmelerini diler.

LICHT. — Mazur görmelerini ha?

ADAM. — Mazur görmelerini ya! Yola çıkmış mı yoksa?

UŞAK. — Daha handa. Demirciyi çağırtrr; arabası kırılmıştı da...

ADAM. — Âlâ! Öyleyse hürmetlerimi götürün - Demirci miskinin biridir - Beni mazur görsünler. Az kaldı bacaklarım kırılıyor, boynum al-

tımda kalıyordu. Bakır ne hâldeyim. Korkular da bana müşhil gibi tesir eder. Hasta olduğumu söyleyin.

LICHT. — Çıldırdınız mı? - Müşavir hazretlerinin ziyaretlerine pek sevindik - Yoksa niyetiniz?

ADAM. — Allah kahretsin!

LICHT. — Ne var?

ADAM. — Allah belâ mı versin, tıpkı müşhil almışım gibi!

LICHT. — Bir bu eksikti, tilkinin kuyruğunu aklına getirin!

ADAM. — Margrete, hey! İnsan kurusu! Liese!

HER İKİ HİZMETÇİ. — Buradayız ya! Ne istiyorsunuz?

ADAM. — Gidin diyorum! İnek peyniri, jambon, tereyağı, sucuklar, şişeler, ne var ne yoksa hepsi kalem odasından kaldırılacak. Haydi çabuk! - Sen değil - öteki - Ağzı açık budala! Evet sen! Allah cezası versin Margrete! İneklere bakan Liese gidecek kaleme!

(Birinci hizmetçi gider.)

II. HİZMETÇİ. — İstedığinizin anlaşılmasını istiyorsanız ona göre söyleyin!

ADAM. — Çeneni tut diyorum!... Yallah! git benim perukamı getir! Haydi! Kitap dolabından! Çabuk diyorum! Toparlan!

(İkinci hizmetçi gider.)

LICHT, *uşağa.* — İnşallah Müşavir hazretlerinin yolda başına bir şey gelmemiştir?

UŞAK. — Yolda arabamız devrildi.

ADAM. — Tuh. Allah belâsını versin! Zedelenen ayağım kunduraya girmiyor.

LICHT. — Vah vah vah! Devrildi mi dediniz? Kimseye bir şey olmadı ya?

UŞAK. — Ehemmiyetli bir şey yok. Efendimin eli biraz incindi. Arabanın oku kırıldı.

ADAM. — Keşke boynu kırılseydi!

LICHT. — Eli mi incindi! Aaman Allah! Bari demirci geldi mi?

UŞAK. — Evet, ok için.

LICHT. — Nasıl?

ADAM. — Doktor demek istiyorsunuz galiba.

LICHT. — Nasıl?

UŞAK. — Ok için mi?

ADAM. — Yok yahu! El için.

UŞAK. — Allaha ısmarladık efendilerim. Galiba herifler deli. (*Gider.*)

LICHT. — Demirci demek istedimdi.

ADAM. — Yakayı ele veriyorsunuz sağdıç!

LICHT. — Neden?

ADAM. — Şaşkınlık gösteriyorsunuz!

(Birinci hizmetçi girer.)

ADAM. — Hey! Liese! Getirdiğin ne?

I. HİZMETÇİ. — Braunsweig sucuğu Bay Hâkim.

ADAM. — Vasîlik işleri evrakı bunlar.

LICHT. — Şaşkınlık gösteriyorum ha!

ADAM. — Bunlar tekrar kaleme gidecek.

I. HİZMETÇİ. — Sucuklar mı?

ADAM. — Ne sucuğu? Üstlerine sarılr kâğıtlar!

LICHT. — İşte bir anlaşmazlık oldu.

II. HİZMETÇİ, girer. — Kitap dolabında Peruka yok Bay Hâkim.

ADAM. — Neden yok?

I. HİZMETÇİ. — Şey, çünkü siz...

ADAM. — Ee? Sonra?

I. HİZMETÇİ. — Dün akşam saat on birde...

ADAM. — Ey? Söylesene!

II. HİZMETÇİ. — Eve perukasız geldinizdi, hatırlasanıza!

ADAM. — Ben? Perukasız?

I. HİZMETÇİ. — Öyle ya! İşte Liese de burada, ona da sorun. Öteki perukanız da perukacıda.

ADAM. — Demek ben?...

I. HİZMETÇİ. — Öyle ya Bay Hâkim! Geldiğiniz zaman kafanız cascavlaaktı. Düştüm demiştiniz. Hatırlamıyor musunuz? Kafanızın kanlarını da ben yıkamıştım.

ADAM. — Utanmaz!

I. HİZMETÇİ. — Namussuz olayım ki...

ADAM. — Tut çeneni diyorum. Söylediklerin baştan aşağı yalan.

LICHT. — Yaralarınız dün akşamdan mı?

ADAM. — Hayır bugünden. Yaralar bugün, peruka dün. Bembeyaz pudralı, başundaydı. Na-

musum hakkı için, sade eve geldiğim zaman, yanlışlıkla şapkamla beraber çıkarmıştım. Yıkadığı şey nedir bilmem, - Haydi cehennemle! Zaten yerin orası! Kaleme git.

(Birinci hizmetçi gider.)

Git Margrete, sağdıcım Zangoç perukasını iğreti versin. Benimkinin içine bu sabah kedi yavrulmuş. Pis hayvan! Şimdi hatırladım, perukam yatağın altında duruyor, ama öyle berbat bir halde ki...

LICHT. — Kedi mi? Nasıl olur? Siz?...

ADAM. — Canım çıksın ki böyle! Beş yavru, sarı, kara, bir tanesi de beyaz. Karaları Vecht'te boğacağım. Ne yapayım? Bir tanesini ister misiniz?

LICHT. — Perukanın içine ha?

ADAM. — Allah benim cezamı versin! Yatacağım zaman perukayı iskemleye asmıştım... Gece iskemleye dokunmuşum, peruka düşmüş...

LICHT. — Kedi de ağzına almış...

ADAM. — Öyle, öyle...

LICHT. — Yatağın altına götürmüş, içine yavrulmuş.

ADAM. — Ağzının içine mi? Yok yok...

LICHT. — Yok yok mu? Peki nasıl öyleyse?

ADAM. — Canım, kedi? Allah Allah...

LICHT. — Peki, böyle değil! Yoksa siz mi?

ADAM. — Ben mi ağzıma almışım! Galiba siz..! Bu sabah perukayı görünce bir tekmede yatağın altına fırlattım.

LICHT. — Güzel, güzel...

ADAM. — Alçaklar! Çiftleşirler, nerde yer bulurlarsa orada yavrularlar.

II. HİZMETÇİ, *kıkr kıkr güllerek*. — Demek zangoca gideceğim.

ADAM. — Evet, Zangocun hanımı Karagiyen Teyzeye selâm söyle. Bugün perukayı, olduğu gibi geri gönderirim. Zangoca bir şey söylemeye lüzum yok. Anlaşıldı mı?

II. HİZMETÇİ. — Peki, gideyim istiyeyim.
(Gider.)

SAHNE III

ADAM'la LICHT.

ADAM. — Bugün içime iyi şeyler doğmuyor sağdıçım Licht.

LICHT. — Neden?

ADAM. — Bugün her işim ters gidiyor. Üstelik mahkeme günü değil mi?

LICHT. — Öyle ya. Dâvacılar kapının önüne toplandılar bile.

ADAM. — Rüyamda dâvacının biri yakama yapıştı, beni mahkemeye sürükledi. Ben aynı zamanda, şuradaki hâkim kürsüsünde oturuyordum. Kendime yukardan aşağı verdim verıştirtim, köpek gibi azarladım, edepsiz herif dedim. Sonra kendi kendimi, boynuma demir lâle takılmasına mahkûm ettim.

LICHT. — Nasıl? Kendi kendinizi mi?

ADAM. — Namusum hakkı için böyle. Sonradan iki bën bir olduk, kaçtık, çamlıkta sabahladık.

LICHT. — Ee? Ya bu rüyaya ne diyorsunuz?

ADAM. — Allah canımı alsın, bu rüya olmasa da yine bana karşı bir orostopoluluk kuruluyor ama bilmem nedir.

LICHT. — Çocukça korku! Siz sade, Adliye Müşaviri burada iken, mahkemede dâvacıları usule göre muhakeme edin, köpek gibi azarlanan hâkim rüyası da çıkmasın.

SAHNE IV

ÖNCEKİLER, Adliye Müşaviri WALTER girer.

WALTER. — Selâmlarım sizi Hâkim Adam!

ADAM. — Vay, Huisum'umuza siz hoş geldiniz efendimiz! Hoş geldiniz! Böyle bir ziyaret şerefini kim düşünebilirdi Yarabbi, kim düşünebilirdi?... Hattâ bu sabah sekizde bile kimse bu bah-tiyarlığı rüyasında göremezdi.

WALTER. — Pek ansızın geldim, biliyorum; hükümetimizin emriyle yaptığım bu seyahatte, ziyaretlerinde bulunduğum kimseler, ayrılırken beni candan uğurlarlarsa memnun olmalıyım. Bana gelince, ilk karşılaştığım zaman benim selâmım daima candandır. Utrecht Yüksek Mahkemesi bütün

memleketteki adalet işlerini düzene koymak istiyor. Bu işler bazı bakımlardan kusurlu gidiyor. Uygunsuzlukların kökü kazınacak. Fakat benim bu seyahatteki vazifemin öyle pek sert tarafı yok. Ben sadece göreceğim. Cezalandırarak değilim. Eğer her şeyi, olması gerektiği gibi göremezsem, hoş görülebilecek kadarını bulduğuma sevinirim.

ADAM. — Vallahi böyle asıl bir düşünce ne kadar alkışlansa yeridir! Efendimiz, hiç şüphe etmem ki, şurada burada eski hukuk teamüllerimizden, ayıplıyacıkları bazı şeylere raslıyacaklardır. Vakaa bunlar İmparator Beşinci Şarl zamanından beri süregeliyorlar ama, insan, akıldan yeni neler bulamaz ki? Bir atasözümüz, dünya gitgide daha akıllanıyor, der. Biliyorum, şimdi herkes Puffendorf'u okuyor. Fakat Huisum, dünyanın ancak küçük bir parçasıdır. Umumi akıllılıktan hissesi de buna göredir, ne fazla, ne de eksik! Huisum Adliyesini lütfen tenvir buyurunuz. Emin olunuz ki siz daha buradan gitmek için arkanızı dönerken, dairemiz, efendimizi tamamiyle memnün edecek hale gelecektir. Fakat bugün mahkememizde aradıklarınızı bulursanız bu bir mucize olacaktır. Çünkü dairemizin, neler istediğiniz hakkındaki fikri henüz pek karanlıktır.

WALTER. — Evet, talimatnameler eksik, daha doğrusu pek çok. Bunları elemek lâzım.

ADAM. — Evet, hem kocaman bir kalburdan. Bir sürü zırva, bir sürü lâf!

WALTER. — Bay, kâtibiniz midir?

LICHT. — Kâtip Licht kulunuz. Paskalyada Adliyedeki memurluğumun dokuzuncu yılı dolacak.

ADAM, *bir sandalye getirir.* — Buyurunuz.

WALTER. — İstemez!

ADAM. — Holla'dan geldiniz.

WALTER. — İki milcik yol... Bunu nerden biliyorsunuz?

ADAM. — Nereden mi? Efendimizin uşakları...

LICHT. — Biraz önce Holladan gelen bir köylü söyledi.

WALTER. — Bir köylü mü?

ADAM. — Evet efendimiz.

WALTER. — Ya, orada da kötü bir hâdise oldu, benim de, işlerimizde her zaman muhafaza etmemiz lâzım olan neşemi kaçırdı.

ADAM. — Sahi mi efendimiz, Hâkim Pfaul evinde hapsedildiği için ye'se düşmüş de kendini mi asmış? Zavallı deli!

WALTER. — Yağmurdan kaçarken doluya tutuldu. Önce intizamsızlık, karışıklık olarak gözüken halde şimdi suiistimal kokusu seziliyor. Bunda da, bilirsiniz ki kanun hiç özür dinlemez... Kaç sandığınız var?

ADAM. — Beş efendimiz.

WALTER. — Ne? Beş mi! Ben sanıyordum ki... Beş dolu sandık ha? Ben sanıyordum ki dört...

ADAM. — Affedersiniz, Rhein'in taşmasına karşı toplanan salamlar sandığıyla?

WALTER. — Rhein'in taşmasına karşı toplanan salamlar sandığıyla mı? Eh şimdi Rhein taşkın değil, şu halde salamlar da toplanmıyor dur... Bugün mahkeme gününüz değil mi?

ADAM. — Acaba mahkeme?...

WALTER. — Ne?

LICHT. — Evet, bu haftanın ilk mahkeme günü.

WALTER. — Dışarda, avlunuzda gördüğüm kalabalık da?...

ADAM. — Onlar...

LICHT. — Toplanan dâvacılardır.

WALTER. — Pekâlâ. Bu, işime pek uydu. Baylar, arzu ederseniz bu adamları içeri alın. Ben de mahkemede bulunurum, Sizin Huisum'da bunun nasıl yürütüldüğünü görürüm. Kayıtları, sandıkları sonradan, bu iş bitince görürüz.

ADAM. — Nasıl emrederseniz... Mübaşir! Hey! Hanfriede!

SAHNE V

ÖNCEKİLER, İKİNCİ HİZMETÇİ, girer.

II. HİZMETÇİ. — Zangocungil selâm söyledi Bay Hâkim, size perukayı yollamak istemiş ama...

ADAM. — Ne? Perukayı göndermedi mi?

I. HİZMETÇİ. — Dedi ki, bugün sabahtan varz varmış. Zangoç perukanın birini giymiş. Öte-

ki de kullanılmıyacak haldeymiş, bugün perukacıya göndereceklermiş.

ADAM. — Hay Allâh belâsını versin!

II. HİZMETÇİ. — Zangoç gelir gelmez başındakini hemen size yollıyacak.

ADAM. — Namusum hakkı için Müşavir hazretleri...

WALTER. — Ne var?

ADAM. — Bir tesadüf, uğursuz bir tesadüf yüzünden perukamdan oldum. Şimdi iğreti almak istediğimi de alamadım. Mahkemeye çıplak kafayla çıkmam lâzım.

WALTER. — Çıplak kafayla mı?

ADAM. — Valla! öyle! Perukanın yardım olmazsa, hâkimlik vakarımın azalacağından korkarım ama... Bir de çiftlikten sordursam, belki çiftçi...

WALTER. — Çiftlikten mi? Burada köyde, başka kimsede yok mu?

ADAM. — Hayır, ne gezer!

WALTER. — Belki papaz?...

ADAM. — Papaz mı? O...

WALTER. — Yahut öğretmen.

ADAM. — Öşür kaldırırları beri, efendimiz, - Bunun kaldırılmasında, buradaki memuriyetim sırasında tesirim olmuştu - işte o zamandan beri her ikisinden de hiçbir yardım bekliyorum.

WALTER. — Peki şimdi, Bay Köy Hâkimi şimdi? Ya mahkeme ne olacak? Saçlarınız uzayınca kadar beklemek niyetinde misiniz?

ADAM. — Ne yapayım? Müsaade ederseniz çiftliğe adam göndereyim.

WALTER. — Çiftlik ne kadar sürer?

ADAM. — Bir şey değil, yarım saatçik!

WALTER. — Ne? Yarım saat mi? Sizin mahkeme saati çoktan çaldı. Haydi çabuk. Ben bugün Hussahe'ye de gideceğim.

ADAM. — Haydi çabuk ama...

WALTER. — Canım, öyleyse kafanızı pudralayın! Hay Allah, perukanızı da nerede bıraktınız? Ne yaparsanız yapın, benim işim acele.

ADAM. — Bir bu eksikti.

MÜBAŞİR, girer. — İşte mübaşir burada!

ADAM. — Arada iyi bir kahvaltı, meselâ Braunschweig sucuğu, bir kadehçik Danzig rakısı?...

WALTER. — Teşekkür ederim!

ADAM. — Yok, çekinmeyin!

WALTER. — Teşekkür ederim dedim ya! Ben kahvaltı ettim. Gidin, vakit kaybetmeyin. Ben de bu arada vaktimi, defterime bazı şeyleri kaydetmek için kullanacağım.

ADAM. — Pekâlâ, emriniz buysa... Gel Margrete.

WALTER. — Bay Adam, fena halde yaralanmışsınız. Düştünüz mü?

ADAM. — Bu sabah erkenden, yatağımdan inerken ölesiye düştüm. Odanın içinde düştüm ama Müşavir hazretleri, mezara düşüyorum sandım.

WALTER. — Vah vah. İnşallah başınıza iş açacak gibi bir şey değildir ya?

ADAM. — Zannetmem. Vazifemi yapmama da mâni olacak bir şey değil... Müsaadenizle!

WALTER. — Gidin, gidin!

ADAM, mübaşire. — Dâvacıları çağır, haydi çabuk!

(Adam'la Mübaşir çıkarlar.)

SAHNE VI

BAYAN MARTHE, EVE, VEIT ve RUPRECHT girerler. WALTER'le LICHT geride.

MARTHE. — Sizi testi kıran çetesi sizi... Size bunu ödettireceğim ben!

VEIT. — Kızmayın bayan Martha, burada hak yerini bulacak.

MARTHE. — Evet! Hak yerini bulacak. Bakın şu ukalâya. Benim testim, kırık testim hakkını alacak ha? Haklanan testim hakkını verecek kim? Burada beni haklı çıkaracaklar, sonra da kırık testi senin hakkındır diyecekler. Hak böyle yerini bulacaksa ben bu türlü hakka haklanan testim kırıklarını bile değişmem.

VEIT. — Eğer dâvayı kazanırsanız, bilmiş olun, zararınızı yerine getiririm.

MATHE. — Yerine getirecekmiş! Eğer haklı çıkarsam testimi yerine getirecekmiş! Şu testi alın da parçaları yerli yerine getirin bakayım!

Yerine getirmek ha? Bin parça olmuş testimin parçalarını yerine getirin de göreyim.

VEIT. — Canım, dinleyin beni! Neye köpürüp duruyorsunuz? Daha başka ne yapılabilir? Bizimkilerden biri testinizi kırdıysa zararınız tamir edilir.

MARTHE. — Tamir mi edilir? Benim koca öküz de şöylese böyle söyler. Adaleti çömlekçi mi sandınızdi? Demek sayın baylar gelecekler, belle-rine önlüklerini kuşanacaklar, testimi fırına koyacaklar. Testimi tamir edeceklerine içine bir şeyler yaparlar ayol... Tamir edeceklermiş!

RUPRECHT. — Bırak baba! Buraya gel! Ahı cadı ah! Onu böyle küplere bindiren kırık testi değil. Bizim düğünün dibi delindi de burada onu zorla yamatmak istiyor. Ama ben bir defa ayak bastım. Eğer bu kaltağı alırsam Allah belâ mı versin.

MARTHE. — Çakacı serseri! Burada düğünlerini yamatacakmışım! Sağlam olsa yine yama sici-mine, benim testimin kırıklarına değmiyen düğünlerini! O düğün, benim testimin dün rafta durduğu gibi parıl parıl parlatılmış, karşımda dursa, şimdi kulpundan yakalar, şangır şungür kafasında paralardım! Burada yamattırıcaklardan değilim! Yamattırıcakmışım ha?

EVE. — Ruprecht!

RUPRECHT. — Haydi şuradan!

EVE. — Sevgili Ruprechtim!

RUPRECHT. — Gözüm görmesin seni!

EVE. — Yalvarırım sana.

RUHRECHT. — Pis... Ne olduğunu söylemeyim bari.

EVE. — Bırak da sana gizli bir şey söyleyim.

RUPRECHT. — Bir şey söyleme!

EVE. — Sen şimdi kıtaya gidiyorsun Ruprecht. Kim bilir, silâh altına alındıktan sonra dünya göziyle seni bir daha görebilecek miyim? Muharebeye gidiyorsun, düşün bir kere, muharebeye! Benden böyle kinle mi ayrılacaksın?

RUPRECHT. — Kin mi? Allah saklasın! Tanrı sana, ne kadar ayırabilirse o kadar saadet bağışlasın. Ben harbden sapsağlam, çelik gibi bir vücutla dönsem, Huisum'da seksenime kadar yaşasam; öleceğim zaman sana yine: Kaltak! diyeceğim. Zaten söyleyeceklerini mahkemede, yeminli olarak söyleyeceksin.

MARTHE, Eve'ye. — Çekil oradan! Sana ne söylüyorum? Üstelik kendine küfür de mi ettireceksin? O sayın Tahtabacak Onbaşı sana biçilmiş kaftan. Orduda sopa onun elindedir. Bu budala gibi sopaya sırt verecekler sana gelmez. Bugün nişan, bugün düğün. Bir de vaftiz bugün olsa işime daha uyardı. Şu çalılımlı herifin, kabara kabara testime kadar varan ibiğini ezebilsem cenazemin kaldırılmasına bile razıyım.

EVE. — Anne! Bırak şu testi! Gidip bir deneyim, bakalım, belki bir usta, testinin parçalarını,

artık tamir edilmiyor, kumbaramdaki bütün paraları al, kendine yeni bir testi tedarik et. İsterse Herodes zamanından kalmış olsun, toprak bir testi bu kadar gürültüye, bu kadar belâya değer mi?

MARTHE. — Senin aklın o kadara erer. İster misin Evceğim, seni teşhir direğine bağlasınlar, ertesi pazara da kilisede, herkesin içinde tövbe edesin? Senin namusun o testinin içindeydi. Vakaa Allah biliyor, sen biliyorsun, ben de biliyorum ama elâlem işin içyüzünü ne bilsin? Herkese göre namusun testiyle beraber parça parça oldu. Bana lâzım olan usta, hâkimdir. Kavas, cellât küttüğü, balta isterim. Ateşle adımız tekrar ağaracak, bu testi yeniden sırlanacaksa bu haydutları ateşe yakımlar!

SAHNE VII

ÖNCEKİLER, ADAM, resmî kılıkta, fakat perukasız.

ADAM, kendi kendine. — Vay, Evcek! Bak hele! O hamhalat herif, Rupercht de burada Amanın bütün soy sop bir arada... Sakın kendimi kendimden dâvaya gelmesinler?

EVE. — Anneciğim, gidelim! Yalvarırım size, bu uğursuz odadan kaçalım!

ADAM. — Sağdıç! Söyle bakalım bunlar ne işiyorlar?

LICHT. — Ne bileyim ben? Hiç uğruna bir sürü gürültü. Bir testi kırılmış diye duydum.

ADAM. — Bir testi mi? Vay vay!... E? Kim kırmış bu testi?

LICHT. — Kim mi kırmış?

ADAM. — Evet sağdıçığım.

LICHT. — Canım, oturup dinleyin, öğrenirsiniz.

ADAM, gizlice. — Evceğim!

EVE, aynı tarzda. — Çekilin yanımdan!

ADAM. — Bir kelime...

EVE. — Bir şey duymak istemiyorum!

ADAM. — Böyle ne için geldiniz?

EVE. — Size, çekilin yanımdan, dedim!

ADAM. — Evceğim! Yalvarırım. Ne var? Ne oluyor?

EVE. — Eğer hemen yanımdan!... Size söylüyorum, bırakın beni!

ADAM. — Sağdıç, sana bir şey diyeyim mi, dinim hakkı için dayanamıyacağım. İncik kemiğimdeki yara içime bulantılar veriyor. Dâvayı siz görün, ben gidip yatayım.

LICHT. — Yatacak mısınız? Çıldırınız galiba!

ADAM. — Allah canımı alsın kusacağım.

LICHT. — Siz şahiden delirmişsiniz. Daha biraz önce..? Bana ne, Adliye Müşavirine kendiniz söyleyin, be'ki izin verir... Size ne oldu, anlamıyorum?

ADAM, tekrar Eve'ye. — Evciğim! Kuzum! İsanın yaraları hakkı için! Ne oluyor? Benden ne istiyorsunuz?

EVE. — Görürsünüz!

ADAM. — Annenin elindeki hani şu testi mi? Benim...

EVE. — Evet, kırık testi.

ADAM. — Sade bu mu?

EVE. — Sade bu.

ADAM. — Bu mu? Başka bir şey yok mu?

EVE. — Size söylüyorum! Çekilin, beni rahat bırakın!

ADAM. — Dinle beni! Vallah, sakın delilik edeyim deme, sonra karışmam.

EVE. — Utanmaz!

ADAM. — Raporda şimdi, gotik harflerle «Ruprecht Tümpel» yazılı! İşte burada, cebimde hazır duruyor. Namusum hakkı için seneye bugün gel al! Ruprecht Batavyada cavlağı çekti dedikleri zaman, kendine matem yelegeği, matem önlüğü biçmek için patron yaparsın! Kim bilir hangi hummadan geberecek, sarıdan mı, kıızıdan mı, yoksa karadan mı?

WALTER. — Bay Adam! duruşmadan önce, taraflarla konuşmayın! Şuraya oturun, sorguya başlayın!

ADAM. — Ne dedin?.. Efendimiz ne emir buyurdular?

WALTER. — Ne mi emrettim? Size apaçık dedim ki: duruşmadan önce, dâvacılarla gizli

gizli, mâna çıkarılacak gibi konuşmayın. Sizin makamınız işte şurasıdır. Beklediğim de açık sorgudur.

ADAM. — Hay lânet olsun! Ne yapayım bilmem... Ben ayrılırken bir şey şangırdamıştı!...

LICHT, onu ürküterek. — Bay Hâkim siz?...

ADAM. — Ben mi? Namusum hakkı için değil! Ben dikkatle asmıştım. Öküz değilim ya...

LICHT. — Ne?

ADAM. — Ne?

LICHT. — Size soruyordum ki?...

ADAM. — Yani ben mi?...

LICHT. — Sağır mısınız diye soruyordum. Efendimiz size seslenmişlerdi de...

ADAM. — Ben de sandım ki!... Kim seslendi?

LICHT. — Müşavir hazretleri.

ADAM, kendi kendine. — Adam sen de, yerin dibine batsın. Ya herrü, ya merrü. Ya batarsın, ya çıkarsın! Hâzırım! Hâzırım! Efendimiz ne emir buyururlar? Duruşma hemen başlasın mı?

WALTER. — Tuhaf bir dalgınlığınız var, ne oluyorsunuz?

ADAM. — Namusun hakkı için! Affediniz. Hintten gelen bir seyyahattan bir beç tavuğu almıştım. Dilaltı oldu, zorla yem yedirmek lâzım. Ben de bunu beceremem. Bayandan akıl danışıyordum. Ben bu işlerin delisiyim, tavuklarımı çocuklarım-mış gibi severim.

WALTER. — Haydi, şuraya oturun. Dâvacıyı

çağırın, ifadesini alın. Siz de Bay Kâtip, zabıt tutun.

ADAM. — Efendimiz dâvayı usulhere göre mi, yoksa Huisum'da âdet olduğu gibi mi görmemi arzu buyururlar?

WALTER. — Huisum'da da âdet olduğu üzere, kanuni usullere göre. Başka türlü değil!

ADAM. — Pekâlâ, sizin istediğinizi anladım. Bay Kâtip, hazır mısınız?

LICHT. — Emrinizi bekliyorum.

ADAM. — Öyleyse, ey adalet işe başla! Dâvacı! Buraya gelin!

MARTHE. — Buradayım efendim!

ADAM. — Kimsiniz?

MARTHE. — Kim?

ADAM. — Siz!

MARTHE. — Ben mi kimim?...

ADAM. — Kimsiniz, adınız ne, ne iş yaparsınız, nerede oturursunuz? vesaire.

MARTHE. — Galiba benimle şaka ediyorsunuz Bay Hâkim.

ADAM. — Ne? Şaka mı? Ben burada Adalet adına oturuyorum, Bayan Marthe! Adaletin de sizin kim olduğunuzu öğrenmesi lâzım!

LICHT, yavaş sesle. — Bu acayip suali bırakın.

MARTHE. — Her pazar çiftliğe giderken penceremden içeri bakarsınız ya!

WALTER. — Bu kadını tanıyor musunuz?

ADAM. — Patikadan, çitlerin arasından giderken tam köşeye gelen evde oturur efendimiz.

Bir saray kapıcısının dul karısıdır. Şimdi ebelik ediyor. Namuslu bir kadındır, herkes iyi tanır.

WALTER. — Böyle her şeyi bildikten sonra, Bay Hâkim, bu sorgular lüzumsuz. Adını zapta geçirir, altına da "Mahkemece hüviyeti belli," diye yazarsınız.

ADAM. — Haydi öyle olsun! Siz formalitelere taraftar değilsiniz. Efendimizin buyurdukları gibi yazın!

WALTER. — Şimdi dâvanın konusunu sorun!

ADAM. — Şimdi ne yapayım?

WALTER. — Evet, dâvanın konusunu öğrenin.

ADAM. — Affedersiniz, bu da deminki gibi bir testi.

WALTER. — Nasıl deminki gibi?

ADAM. — Bir testi, basbayağı bir testi. Bir testi diye yazın, altına da "mahkemece hüviyeti belli," kaydını koyun.

LICHT. — Âcizane zannıma göre bay Hâkim..

ADAM. — Allah Allah! Size yazın deyince yazın! Bayan Marthe bu bir testi değil mi?

MARTHE. — Evet, işte bu testi..

ADAM. — Gördünüz ya.

MARTHE. — Kırılan testi...

ADAM. — Ukalâca kılı kırk yarma!

LICHT. — Rica ederim...

ADAM. — Peki testiği kim kırdı? Eminim ki şu çapkın kırmıştır...

MARTHE. — Evet, o! şuradaki çapkın...

ADAM. — Bana da bu kadarı yeter.

RUPRECHT. — Yalan bay hâkim.

ADAM, kendi kendine. — Yüreğini sağlam tut ihtiyar Adam!

RUPRECHT. — Gırtlığına kadar yalan batıyor!

ADAM. — Sus budala! Senin de gırtlığına demir lâle takılması zamanı yaklaşıyor. Yazın bay Kâtip, söylediğim gibi "bir testi,,! Yanına da kırının adını kaydedin. Böylece işi hemen bitiriverceğiz.

WALTER. — Bay Hâkim! Aman, bu ne sert davranış!

ADAM. — Neden?

LICHT. — Hani şu, usule göre?...

ADAM. — Hayır! diyorum; efendimiz usul-
lerin aleyhindeler.

WALTER. — Bay Hâkim! Bir dâvada sorguya nasıl girişildiğini bilmiyorsanız, size bunu öğretmenin yeri burası değil. Eğer başka türlü hâkimlik etmek elinizden gelmiyorsa çekilin! Belki kâtbinizin elinden gelir.

ADAM. — Müsaade buyurun! Ben burada, Huisum'da, âdet olduğu gibi muhakeme ediyorum. Efendimiz böyle emretmişlerdi ya!

WALTER. — Ben mi?

ADAM. — Namusum hakkı için öyle!

WALTER. — Ben size kanunlara göre hüküm vermenizi emretmistim. Burada Huisum'da da

kanunların, Birleşik Devletlerin başka taraflarındaki-
dakilerin aynı olduklarını sanıyordum.

ADAM. — O halde kulunuzu affetmenizi istirham ederim. Müsaadeleriyle, burada, Huisum'da hususi nizamlarımız vardır. Vakaa bunlar yazılı değildirler, burasını itirafa mecburum, fakat süregelen geleneklerle bize kadar gelmişlerdir. Ümide-
derim ki bu muhakeme usulünden bugün kıl payı ayrılmadım. Sizin dediğiniz öteki şekli, memleketin başka taraflarındaki usulü de bilirim. İspat mı istiyorsunuz? Pekâlâ, baş üstüne! Ben şimdi böyle, şimdi şöyle dâva görebilirim.

WALTER. — Hakkınızda fena kanaat veriyorsunuz bana, Bay Hâkim! Pekâlâ, öyle olsun. İşe yeniden başlayın!

ADAM. — Şimdi dikkat edin! Namusum hakkı için memnûn kalacaksınız. Bayan Marthe Rull! Dâvanızı anlatın.

MARTHE. — Biliyorsunuz, dâvam bu testi yüzünden. Fakat müsaade edin de testinin başına gelenleri anlatmadan önce, onun evvelce benim için ne olduğunu açıklandırayım.

ADAM. — Söz sizindir.

MARTHE. — Bu testi görüyor musunuz, değerli ve saygıdeğer efendilerim, bu testi görüyor musunuz?

ADAM. — Görüyoruz elbet!

MARTHE. — Müsaadenizle, görmüyorsunuz. Siz kırıklarımı görüyorsunuz! Testilerin en güzeli

kırıldı. İşte tam bu deliğin yerinde, şimdi bir şeycikler bulunmayan yerde, Holandanın bütün illeri İspanya Kralı Philipp'e teslim ediliyordu. Şurada İmparator beşinci Şarl, merasim elbisesini giymiş dururdu, Artık ayakta kalan, yalnız bacakları. Burada Philipp diz çökmüş, taç giyiyordu. Şimdi testinin dibine düşmüş. Sade gerisi meydanda. Üstelik burası da çatlamış. Beride onun iki teyzesi, Fransızla Macar Kraliçeleri içli içli, gözlerinin yaşını silerlerdi. Şimdi, yalnız birini, yukarı kaldırdığı elinde mendilini tutarken gören sanki kendisine kendi de ağlıyor der. Bu yanda maiyet adamları arasında, imparatorun bir defasında kılıçla koruduğu Philibbert, hâlâ kılıcına dayanmış duruyor. Ama o da düşecek, o alçak Maxsimilian da düşecek. Çünkü dayandıkları kılıçlar kırılmış gitmiş. Şurada, başında mukaddes külâhiyle, Arras Başpiskoposu görüldü. Onu da şeytan almış götürmüş. Sade gölgesi, kaldırımlar üstünde, upuzun yatıyor. Burada, geride, ellerinde teberler, mızraklar, hassa askerleri çepeçevre halka olmuş, yan yana, yan yana dururlardı. Şuradakiler Brükselin Büyük Pazarındaki evler... Meraklı biri de pencereden dışarı bakıyor. Ama şimdi bilmem ki ne görür.

ADAM. — Bayan Marthe! Eğer işle ilgisi yoksa, şu parçalanmış muahededen bizi kurtarın. Bizim için delik önemli. Üzerindeki teslim edilen iller değil!

MARTHE. — Müsaade edin! Testinin ne kadar güzel olduğu da işle ilgilidir. Bu testi, Oranj Prensinin deniz dilencileriyle Briel'i aldığı sırada, Bakırcı Childerich, yağmada ele geçirmişti. Testi şarapla dolu imiş, bir İspanyol bunu tam ağzına götürürken Childerich İspanyolu arkadan yere sermiş, testi yakalamış, şarabı yuvarlamış, yürümüş gitmiş.

ADAM. — Tam bir deniz dilencisi!

MARTHE. — Sonra testi mezarcı Tanrısayan'a miras kalmış. O da içki sevmezmiş. Topu topu üç defa bu testiden şarap içmiş; her seferinde de suyla karışık olarak. Birincisi altmışında iken genç bir kadın aldığı zaman; ikincisi, üç sene sonra karısı ona babalık saadetini bağışladığı vakit, üçüncüsü de, çocuk sayısı on beşi bulduktan sonra karısı ölünce...

ADAM. — Güzel, bu da âlâ.

MARTHE. — Bundan sonra testi, Tirlemont'lu terzi Sacheus'a kalmış. O da şimdi size söyleyeceğim şeyleri merhum kocama kendi ağziyle anlatmış: Fransızlar şehri yağma ederlerken Sacheus, bütün eşyasıyla birlikte testi pencereden dışarı fırlatmış, kendini de atmış. Beceriksiz herifin boynu kırılmış. Fakat bu toprak testi, bu balçıktan yapılma testi ayak üstü düşmüş, bir şeycikler de olmamış.

ADAM. — Sadede gelin Bayan Marthe, lütfen sadede gelin!

MARTHE. — Ya sonra altmış altıdaki yangında... O sırada testi kocamın mahiydi. Allah rahmet etsin...

ADAM. — Allah kahretsin! Kadın! Hâlâ bitiremediniz mi?

MARTHE. — Eğer söz söylemeye hakkım yoksa Bay Adam, o halde, benim de burada işim yok. Gideyim, kendime, beni dinliyecek bir mahkeme arayım!

WALTER. — Burada söyleyin, fakat dâvanızın dışındaki şeyleri değil! Bize sadece bu testinin sizin için kıymetli olduğunu söylerseniz, bu bize, hüküm vermek için yetecek kadar şey öğretir.

MARTHE. — Hüküm vermek için size ne kadar lâzım, ben bunu bilmem, araştırmam da. Bildiğim şey, dâvamı anlatabilmek için, size, bunun neye dair olduğunu söyleyebilmemin gerektiğidir.

WALTER. — Peki öyleyse... Artık bitirelim! Testiye ne oldu? Ne oldu? Altmış altı yılındaki yangında testiye ne olmuştu? Nihayet öğrenebilecek miyiz? Testiye ne oldu?

MARTHE. — Testiye ne mi oldu? Hiçbir şey olmadı efendilerim. Rica ederim, altmış altıda testiye bir şeycikler olmadı, olduğu gibi kaldı. Ertesi sabah evin külleri arasından çıkardım, sırlanmış, parıl parıldı. Sanki çömlekçi fırınından yeni çıkmıştı.

WALTER. — Pekâlâ, artık testiye tanıdık.

Şimdi testiye ne olmuş ne olmamış hepsini biliyoruz. Bundan başka diyecekleriniz ne?

MARTHE. — İşte bu testiye; bakın, kırık halinde bile bir testi değen testiye, kıbar kızlarının dudaklarına Devlet Reisimiz Prensesin ağzına bile lâayık testiye... Bu testiye, ey benim saygı değer hâkim'lerim! Bu testiye şu sesrseri kırdı!

ADAM. — Kim?

MARTHE. — İşte şuradaki Ruprecht!

RUPRECHT. — Yalan söylüyor Bay hâkim.

ADAM. — Sana soruluncaya kadar sus! Bugün sana da sıra gelecek! Bunu zapta geçirdiniz mi?

LICHT. — Elbette!

ADAM. — Olanları anlatın sayın Bayan Marthe.

MARTHE. — Dün saat on birde...

ADAM. — Ne zaman dediniz?

MARTHE. — Saat on birde.

ADAM. — Sabahleyin mi?

MARTHE. — Hayır, gece. Yatmıştım, artık lâmbayı söndürecektim. Birdenbire evin öbür yanında, kızımın yattığı odadan avaz avaz bir erkek sesi, gürültüler işittim, ürktüm. Sanki düşman basmıştı. Çabucak merdivenlerden indim. Bir de baktım ki odanın kapısı kırık, içeriden de hiddetli hiddetli küfürler duyuluyor. Odayı ışıkladırıncaya ne gördüm bilirmisiniz Bay Hâkim, ne gördüm? Testiye paramparça olmuş gördüm. Her parçası bir köşedeydi. Kız ellerini uğuşturuyor, şu hantal

herif de, odanın ortasında, kudurmuş gibi tepinip duruyor...

ADAM. — Hay Allah!

MARTHE. — Ne dediniz?

ADAM. — Bak hele, Bayan Marthe!

MARTHE. — Ya!... Bunun üzerine, bu haklı kızgınlığım bana sanki on tane kol daha verdi de herbirinde akbaba pençeleri çıktı. Bu herife gece geç vakitte burada ne aradığını, evimin testisini böyle tepine tepine ne hakla kıldığını sordum. Bana ne cevap verdi bilir misiniz? Edepsiz alçak! İnşallah kemiklerini kıracağım, yoksa artık bana rahat uyku yok... Testiyi raftan başka biri düşürdü, dedi... Rica ederim! Başka biri, kendisinin geldiğini görünce odadan kaçmış, testiyi de düşürmüş... Sonra kızıma etmedik küfrü bırakmadı.

ADAM. — Amma da uydurmuş ha!... E, sonra?

MARTHE. — Bu lâf üzerine kızıma bir baktım.. Zavalılcık orada ölü gibi duruyordu. "Evet,, dedim. Oraya çöküverdi. "Başka biri miydi?,, diye sordum. "Meryem Yusuf! Neler de düşünüyorsun anne,, diye bağırdı. "Öyle ise kim? Söyle!,, dedim. «Başka kim olacak?» dedi, Ruprecht olduğuna da yemin etti.

EVE. — Ne yemini? Kim yemin etti? Ben size yemin filân etmedim.

MARTHE. — Eve!

EVE. — Hayır! Bunu siz uyduruyorsunuz!

RUPRECHT. — Duydunuz ya!

ADAM. — Melûn köpek! Sus, yoksa yumruğumu gırtlığına tıkarım! Sana da sıra gelecek.

MARTHE. — Yemin etmedin mi?

EVE. — Hayır anne! Burasını değiştiriyorsunuz. Bakın, böyle herkesin içinde bunu söylemeden çok üzülüyorum, ama yemin etmedim, hiçbir şey için yemin etmedim.

ADAM. — Çocuklar, aklınızı başınıza toplayın!

LICHT. — Bū tuhaf.

MARTHE. — Eve! Sen bana öyle söylemedin mi? Meryemle Yusufu şahit tutmadın mı?

EVE. — Yemin ederek değil! Yemin içinde değil! Bak işte buna yemin edeyim: Meryemle Yusuf şahit olsunlar!

ADAM. — Hey, kadıncağızlar! Hey, Bayan Marthe! Ne yapıyorsunuz? Çocukçağınızı ürkütüyorsunuz. Bayan aklını başına toplarsa, olanları elbet hatırlar. Sade olanları dedim ama, eğer gerektiği gibi söylemezse olacakları da! Dikkat edin, bugün bize de dünkü söylediklerini tekrarlıyacak! Ama ister yemin etsin ister etmesin ehemmiyeti yok. Şu Meryemle Yusufu da bırakın canım!

WALTER. — Ama olmaz Bay Hâkim, olmaz! Hiç dâvacılara böyle iki mânalı tavsiyelerde bulunulur mu?

MARTHE. — Bu utanmaz, bu ahlâksız kız, yüzüne karşı, Ruprecht'ten başka birinin odasına girdiğini söyledikten sonra, artık ne diyeyim, isterse... Haydi söylemeyim bari. Fakat emin olun

Bay Hâkim, yemin ettiğini pek o kadar kesin olarak söyleyemeyeceğim ama, yemin ederim ki o sözleri söyledi. Meryem de Yusuf da şahidim olsunlar!

ADAM. — Zaten kızınız da...

WALTER. — Bay Hâkim!

ADAM. — Efendimiz? Ne dedi? Öyle değil mi canımın içi Eve?

MARTHE. — Haydi bakalım! Bana öyle söylemedin miydi? Dün bana, bana söylemedin miydi?

EVE. — Söylemedim diyen var mı?

ADAM. — Gördün mü ya!

RUPRECHT. — Seni kaltak seni!

ADAM. — Bunu kaydedin!

VEIT. — Tuh utanmaz mısın Eve?

WALTER. — Bu yaptıklarınıza ne mânâ vereceğimi bilemiyorum Bay Adam! Testiyi kıran siz olsaydınız, kabahati üzerinizden atmaya, bu delikanlıya yüklemeye ancak bu kadar canla başla uğraşırdınız. Bay kâtip, sadece genç bayanın dünkü itirafını kabul ettiğini zapta geçirmişsinizdir, değil mi? Her halde hâdiseyi itiraf etmiş gibi yazmadınız. Söz sırası genç bayanda mıydı?

ADAM. — Sırası değilse de, efendimiz böyle şeylerde insan bazan yanılır. Şimdi kime soracaktım? Dâva edilenle mi? Namusum hakkı için ben nasihat dinlerim!

WALTER. — Aman ne de saflık! Evet dâva edilene sorun! Sorun rica ederim! Bu sizin sonuncu dâvanızdır!

ADAM. — Sonuncu mu? Nasıl? Evet, evet dâva edilen! Ah ihtiyar hâkim! Aklın nerede? Allah şu dilaltılı tavuğumu kahretsin! Keşke Hintte vebadan gebereydi! Hamur topağı bir türlü kafamdan çıkmıyor!

WALTER. — Ne çıkmıyor? Hangi topak?

ADAM. — Affedersiniz, tavuğa yutturacağım hamur topağı! Pis hayvan bu hapı yutmazsa, vallahi işin sonu ne olacak bilmem!

WALTER. — Vazifenizi yapın diyorum size! Hay Allah!

ADAM. — Sanık gelsin!

RUPRECHT. — Buyurun Bay-Hâkim! adın Ruprecht, çiftçi Veit'in oğluyum, Huisum'luyum.

ADAM. — Bayan Marthe'nin biraz önce, mahkeme huzurunda, sizin için neler söylediğini duydunuz mu?

RUPRECHT. — Evet Bay Hâkim, duydum.

ADAM. — Bunlara karşı bir şey söyleyebilir misiniz sanki? İtiraf ediyor musunuz? Yoksa burada Allahtan korkmadan, kuldan utanmadan inkâr mı edeceksiniz?

RUPRECHT. — Bunlara karşı ne mi diyeceğim Bay Hâkim? Müsaadenizle, bu kadının sözlerinin doğru tarafı olmadığını söyleyeceğim.

ADAM. — Ya? Demek bunu ispat edeceğinizi de sanıyorsunuz?

RUPRECHT. — Elbet!

ADAM. — Bu saygı değer Bayan Marthe!

WALTER. — Bayan Marthe'den size ne Bay Hâkim?

ADAM. — Bana ne mi? Allah Allah! Hristiyan değil miyiz?...

WALTER. — Sen de karşılık olarak diyeceklerini de! Bay Kâtip, muhakeme idare etmesini bilir misiniz?

ADAM. — Haydi canım!

LICHT. — Ben mi?... Efendimiz sadece...

ADAM. — Gözlerini devirmiş de öyle ne bakıyorsun? Haydi, ne diyeceksin? Bakın şu eşeğe, nasıl da öküz gibi duruyor! Ne diyeceksin?

RUPRECHT. — Ben mi ne diyeceğim?

ADAM. — Sen ya! Şimdi, olan bitenleri sen anlatacağsın.

RUPRECHT. — Vallahi, vakit bıraksanız söyleyeceğim ama...

WALTER. — Sahiden, Bay Hâkim, bu tahammül edilir şey değil.

RUPRECHT. — Akşam, aşağı yukarı saat on sularındaydı. Bu ocak ayı gecesi de sanki mayıstıymış gibi ılıktı. Babama dedim ki: "Baba ben azıcık Eve'ye gideceğim,, Şurasını da söyleyim ben Eve'yle evlenecektim. Güçlü kuvvetli kızdır. Harmanda görmüştüm, ateş gibi çalışıyordu. Samanları öyle bir savuruyordu ki.. O zaman: "İster misin?,, diye sordum. O da önce: "Haydi şuradan! Gıdaklayıp durma!,, dedi, sonradan da "Peki,, dedi!"

ADAM. — Sen işin neyse onu söyle! Gıdaklamak! Bu da ne kelime! "Ben ona; ister misin, dedim; oda bana: evet, dedi!,,

RUPRECHT. — Evet, öyle Bay Hâkim.

WALTER. — Devam, devam!

RUPRECHT. — Sonra, dedim ki: "Baba, duyuyor musun? Bırak gideyim, pencereden azıcık konuşalım,, Babam da "Peki git ama, perçerenin dışında kalaçaksın ha!,, dedi. Ben "Elbette, istersen yemin edeyim,, dedim. "Peki öyleyse, Koş! Saat on birde döneceksin ha!,, dedi.

ADAM. — Sen de peki dedin, gıdakladın falan filân... Bunun bir türlü sonu gelmiyor. E Diyeceklerin bitiyor mu?

RUPRECHT. — "Peki,, dedim, "sözüm söz!,, Külâhımı giydim, çıktım. Patikadan gidecektim, dönüp tekrar köyden geçmem lâzım geldi. Dere taşmıştı. Kendi kendime dedim ki; "Ruprecht, gördün mü olanları! Şimdi Marthegillerin bahçe kapısı da kapanmıştır,, Çünkü kız kapıyı saat ona kadar açık bırakır. Eğer ona kadar yetişemezsem içeri giremem.

ADAM. — Amanın, eve de maşallah!

WALTER. — E, sonra?

RUPRECHT. — Sonra ıhlamurlu yoldan Marthe'gillerin oraya yaklaştım. Burada ağaçlar birbirlerine kavuşurlar, Utrecht Kilisesi gibi karanlık olur. İşte tam burada, uzaktan, bahçe kapısının gıcırdadığını duydum. «Bak hele! Eve hâlâ orada» dedim. Kulaklarımın bu haberi getirdik-

leri tarafa, sevine sevine gözlerimi yolladım... Geri döndükleri vakit onları: körler! diye azarladım. İyi baksınlar diye hemen tekrar gönderdim. Onlara alabildiğine sövdüm: Alçaklar, iftiracılar, ara bozucular, fitne-fücurlar! dedim. Sonra üçüncü defa olarak gözlerimi yolladım. Sandım ki, üstlerine vazife olanı yapmış oldukları için artık kızacaklar, kafamdan kopacak, fırlayıp gidecek, kendilerine başka yerde iş arayacaklar. Parmaklığın yanında Eve duruyordu. Göğüslüğünden tanıdım. Yanında da bir adam vardı.

ADAM. — Ya? Bir adam ha? Kimmiş bakalım bu, ukalâdümbeleği?

RUPRECHT. — Kim mi? Vallahi öyle bir şey soruyorsunuz ki...

ADAM. — Gördün mü ya? Basılan yok, asılan yok!

WALTER. — Haydi! Sözüne devam et! Bırakmı canım, Bay Hâkim! Lafını boyuna neden kesiyorsunuz?

RUPRECHT. — Vakaa yemin edemem, zifiri karanlıktır. Karanlıkta da her kedi kurşuni görünür. Ama bilmiş olun, hani şu yeni peştamal kuşanan yamacı Leberecht, kaç vakittir kızın peşinde koşuyor. Daha geçen güzün dedim ki: "Banâ bak Eve! Bu teres evin etrafında dolaşıp duruyor. Ben buna dayanmam. Ya ona onun ağzının kaşığı olmadığını söylersin, yahut vallahi teresi tuttuğum gibi avludan dışarı atarım!," Eve de: "Sen de canı-ır fazla sıkmaya başladın," dedi. Sonra herife es-

tek köstek bir şeyler söyledi. Ben de gittim, keratayı tutunca dışarı attım.

ADAM. — Yaaa? Demek bu herifin adı Leberecht?

RUPRECHT. — Evet, Leberecht.

ADAM. — Âlâ, işte bir isim öğrenebildik! Üst tarafı kendiliğinden olur biter. Bay Kâtip! Bu adı zapta geçirdiniz mi?

LICHT. — Elbette, bütün öteki söylenenleri de Bay Hâkim.

ADAM. — Devam et Ruprecht oğlum!

RUPRECHT. — Ben her zaman saat onda ayrılır dönerdim. Saat on birde bu çifti görünce kafama dank dedi. Kendi kendime: "Daha vaktin var, Ruprecht dedim, henüz geyik boynuzların çıkmadı. Şimdi alnımı dikkatlice yoklamalısın, bakalım boynuz gibi bir şeyler filiz vermemiş mi,, Ya vaşça bahçe kapısını ittim, porsuk fidanlarının arkasına saklandım. Şurada fısıldaşmalar, şakalaşmalar, burada itişip kakışmalar duyuyordum. Vallah Bay Hâkim, keyfimden...

EVE. — Tuh alçak! Yaptığın rezilliktir!

MARTHE. — Edepsiz, hele bir baş başa kalalım, ben sana dünyanın kaç bucak olduğunu gösteririm! Dur hele, sen benim kim olduğumu daha anlamamışsın galiba. Görürsün!

RUPRECHT. — Sanırım, böyle, bir çeyrek saat kadar geçti. "Dur bakalım, ne olacak, acaba bugün düşününce değil mi? diye düşünüyör-

dum. Daha düşüncemi bitirmeden, fırt, yallah! Papaz girmeden bunlar eve giriverdiler.

EVE. — Anne! Gidin buradan! İş ne olacaksa olsun...

ADAM. — Susacak mısın diyorum sana! Sus, yoksa başına belâ gelir ha!... Münasébitsiz gevez. Bekle, daha sana söz vermedim!

WALTER. — Vallah pek tuhaf!

RUPRECHT. — O zaman, Bay adam bütün kanım beynime çıktı. Hava... Yeleğimin düğmesi koptu; hava istiyorum!... Yeleğimi açtım: hava istiyorum, diye bağırdım! Eve girdim, kızın kapısını sürgülü buldum. Vurdum, dayandım, tekmeledim. Olanca kuvvetimle bir tekme vurunca kapıyı ardına dayadım.

ADAM. — Yaman delikanlısın!

RUPRECHT. — Tam kapı çatır çatır açılırken, şu testi de raftan yuvarlandı, ve yallah! herifin biri de pencereden atladı. Setresinin eteklerinin savrulduğu hâlâ gözümün önünde.

ADAM. — Leberecht'ti değil mi?

RUPRECHT. — Ya kim olacak Bay Hâkim? Kız ayaktaydı. Çarpınca yere yuvarladım, pence-reye koştum. Herifin, çatıya kadar tırmanan asmanın sıırıklarına asılmış olduğunu gördüm. Kapıyı kırdığım zaman sürgü demiri elime geçmişti. Bununla herifin kellesine, şöyle okkalısından, bir indim. Çünkü Bay Hâkim, ancak kafasına kadar yetişebiliyordum.

ADAM. — Ne demiriydi bu?

RUPRECHT. — Nasıl?

ADAM. — Şey demiri mi...?

RUPRECHT. — Evet sürgü demiri.

ADAM. — Onun için...

LICHT. — Siz süngü sandınızdı galiba!

ADAM. — Süngü mü? Ben mi?... Ne münasebet?

RUPRECHT. — Süngü mü?

LICHT. — Olur a! İnsan yanlış işitebilir, sür güyle süngü birbirlerine benzerler.

ADAM. — Galiba...

LICHT. — Allah Allah! Demirleri, Bay Hâkim!

ADAM. — Demirleri mi?

RUPRECHT. — Demiri değildi, sapıydı.

LICHT. — Vay! Vay!

ADAM. — Süngünün mü sapıydı?

RUPRECHT. — Sapında kurşundan bir külçe vardır. Sahiden de süngü sapına benziyordu.

ADAM. — Evet, sapına...

LICHT. — Âlâ, demek süngü sapı gibi bir şey. Zaten ben de böyle hain bir silâhla olduğunu anlamıştım.

WALTER. — Sadetten ayrılmıyalım, baylar, sadede gelelim.

ADAM. — Ne abuk sabuk lâflar bunlar, Bay Kâtip! Sen, devam et!

RUPRECHT. — Herif teker meker yuvarlandı. Ben de artık dönecektim. Fakat karanlıkta onun ayaklandığını gördüm. İçimden: "Daha yaşıyor

musun,, dedim. Pencereye çıktım. Herife aşağıda yürümesini öğretecektim. Derken, baylarım, tam aşağı atlamak için hazırlanırken, bir avuç iri kum, dolu gibi gözlerime serpildi! Herif, gece, dünya, üzerinde durduğum pencere kenarı, hiçbirini düşünemez oldum. Vallah, hepsi, sanki bir çuvala girmiş gibi oldu.

ADAM. — Hay Allah kahr etsin! Bak hele! Peki kim yaptı bunu?

RUPRECHT. — Kim mi? Leberecht!

ADAM. — Vay edepsiz vay!

RUPRECHT. — Vallahi, eğer o ise.

ADAM. — Ya kim olacak?

RUPRECHT. — Sanki doluya tutulmuşum da, dolu beni bir dağın on kulaçlık bir uçurumundan aşağı yuvarlanmış gibi penecereden odanın içine düştim. Döşeme tahtalarını delip geçecekmişim gibi geldi bana. Ama belim de kırılmadı, boynum da, kalçalarım da, başka taraflarıma da bir şey olmadı. Fakat artık herifi yakalayamazdım. Oturdum, gözlerimi sildim. Eve geldi, "Ah, aman Allah,, diye bağırdı. "Ruprecht, ne oldun?,, dedi. Dinim hakkı için ayağımı şöyle bir kaldırdım. Bereket versin vurduğum yeri göremedim.

ADAM. — Bu da mı kumlardan?

RUPRECHT. — Kumlardan ya!

ADAM. — Vay canına! Ne de raslamış!

RUPRECHT. — Ayağa kalkınca, ellerimi ne kirleteyim, dedim, açtım ağzımı: "Pis kaltak!,, dedim. Bu sözüm ona az bile olduğunu düşün-

düm. Fakat, bakın, göz yaşlarım boğazımı tıkıyor. Çünkü, Bayan Marthe bu arada odaya girip lâmbayı tutunca, kızı, içler acısı bir halde, titrerken gördüm. Halbuki her zaman nasıl da yiğit yiğit bakınırdı! Kendi kendime "Kör olmak hiç de fena değil,, dedim. O sırada, gözlerimi çıkarıp istiyene zıp zıp oynasın diye verirdim!

EVE. — Alçak herif, değmez buna...

ADAM. — Susun!

RUPRECHT. — Geri kalanları biliyorsunuz!

ADAM. — Nasıl geri kalanları?

RUPRECHT. — Canım, işte, Bayan Marthe geldi, kızdı, köpürdü. Komşu Ralf geldi, komşu Hinz geldi; Susi teyzeyle Liese teyze geldi, uşaklar geldi, hizmetçiler geldi, köpekler geldi, kediler geldi. Bir gürültü, bir patırtı. Bu kıza Bayan Marthe, testiği kimin kıldığını sordu. O da, bildiğinin gibi, benim kıldığımı söyledi. Vallahi haksız da değil, onun su testisini su yolunda kıran benim. Yamacının da tepesi delindi!

ADAM. — Bayan Marthe! Bu sözlerle karşı ne diyeceksiniz?

MARTHE. — Bu sözlerle karşı ne mi diyeceğim? Bu sözler sansar gibi saldırıp, hakikati tavuk gibi gıdaklara gıdaklara boğuyorlar. Adaleti seven sopaya sarılmalı, bu gece canavarını tepelemeli!

ADAM. — Ama bunun için deliller göstermeniz lâzım!

MARTHE. — Elbet! Memnunlukla! İşte şahidim! Söyle!

ADAM. — Kızınız mı? Olmaz Bayan Marthe!
WALTER. — Olmaz mı? Neden?

ADAM. — Şahit olarak mı efendimiz? Karunda yazmıyor mu ki titulo, - dur bakayım, yoksa quarto mu, yahut quinto mu idi? - testi veya ne bileyim, işte bir şeyler, genç oğlanlar tarafından kırıldığı takdirde, kızlar analarına şahitlik edemezler?

WALTER. — Sizin beyninizde bilgiyle hata biribiriyle hamur gibi yuğrulmuş, her dilimde bana ikisinden de sunuyorsunuz! Genç Bayan şimdi şahitlik etmeyecek; sadece ifadesine müracaat olunacak. Ancak ifadesini verdikten sonra, şahitlik edip edemeyeceği, etmek isteyip istemediği anlaşılacak.

ADAM. — Ha! İfadesine müracaat olunacak! Âlâ, titulo sexto! Fakat söylediklerine inanılmıyacak!

WALTER. — Kızım, buraya gelin!

ADAM. — Hey! Liese!... Affedersiniz, ağzım pek kurudu da! Margrete!

SAHNE VIII

ÖNCEKİLER. *Bir hizmetçi girer.*

ADAM. — Bir bardak su ver!

HİZMETÇİ. — Baş üstüne!

ADAM. — Size de bir bardak!...

WALTER. — Teşekkür ederim.

ADAM. — Fransız mı? Yoksa Mosel mi? Hangisini emir buyururlar?

(Walter, eğilerek istemez işareti yapar. Hizmetçi suyu getirir, çıkar.)

SAHNE IX

Hizmetçi'den başka. ÖNCEKİLER.

ADAM. — Efendimiz, açıkça söylememe müsaade buyurulursa, sanırım bu iş bir anlaşma ile bitirilebilir.

WALTER. — Anlaşmayla mı? Bu pek belli değil Bay Hâkim. Akli başında adamlar anlaşabilirler. Fakat siz bu anlaşmayı nasıl temin edeceksiniz bilmem. Henüz işi çözemediniz. Söyleyin bakalım, bir hükme varabildiniz mi? Bunu sizin ağzınızdan dinlemeyi pek istiyorum.

ADAM. — Vallahi, kanun beni yüzüstü bıraktığı için, felsefeyi yardımcı edinmem lâzım. Buna göre... Leberecht...

WALTER. — Kim?

ADAM. — Yahut Ruprecht!

WALTER. — Kim?

ADAM. — Yahut Leberecht... testi kırılmıştır.

WALTER. — Şu halde hangisi? Leberecht mi, yoksa Ruprecht mi? Öyle görüyorum ki siz niyet çeker gibi hüküm veriyorsunuz!

ADAM. — Müsaade buyurun!

WALTER. — Sususun, susun rica ederim!

ADAM. — Nasıl emredersiniz! Namusum hakkı için, ben, ikisinin birden suçlu olmasını da memnurlukla kabul ederim.

WALTER. — Sorun, öğreneceksiniz!

ADAM. — Memnurlukla! Fakat, eğer bu işi anlayabiliyorsanız ben bir rezilim! - Zabıt hazır mı?

LICHT. — Tamam!

ADAM. — Âlâ.

LICHT. — Ayrı bir kâğıt da hazırladım, merak ediyorum, bakalım buna neler yazılacak.

ADAM. — Ayrı bir kâğıt mı? Bu da âlâ.

WALTER. — Söyle bakalım kızım!

ADAM. — Söyle Eve'ciğim, işittin mi? Şimdi söyle bakalım bayan Evacık! Tanrıya, - İşidiyor musun canımın içi? - Tanrıya ve dünyaya biraz hakikat ver. Düşün ki burada Tanrının mahkemesi buzurundasın. Hâkimini inkârlarla, esasla ilgisi olmayan gevezeliklerle üzmemelisin! Bunları söylemeye de lüzum yok! Sen akıllı bir kızsın, bilirsin ki bir hâkim her zaman için hâkimdir. Bugün de insana lâzımdır, yarın da lâzım olur! Eğer Leberecht'ti dersen ne âlâ; eğer Ruprecht'ti dersen o da âlâ! İster böyle söyle, istersen öyle söyle, namussuzum eğer her şey senin istediğin gibi olmazsa! Ama, eğer bunlardan başka biri hakkında dedikodu yapmaya kalkarsan, veya üçüncü bir münasebetsiz isim söylersen... İşte o zaman yavrum, ayağını denk al! Sana başka bir şey demem! Allah canımı alsın, eğer Huisum'da kimse sana inanır-

sa.. Hattâ bütün Holânda da! Sen de bilirsin ki duvarın dili yoktur! Öteki kendini korumayı bilir elbet. Senin Ruprecht de belâsını bulur!

WALTER. — Şu söylevleri bıraksanız artık! Ne başı belli, ne sonu.

ADAM. — Efendimiz anlamıyorlar mı?

WALTER. — Haydi, devam edin! Bu hâkim sandalyesinden lüzumundan fazla zamandır konuşuyorsunuz!

ADAM. — Namusum hakkı için efendimiz, benim tahsilim yoktur! Beni siz Utrechtli baylar anlayabilirsiniz, fakat bu adamlarla belki iş başka türlüdür. Bahse girerim, bu kız ne demek istediğini biliyordur!

MARTHE. — Bu da nesi? Haydi, açık açık her şeyi anlat!

EVE. — Ah anınciğim!

MARTHE. — Bana bak! Sana tavsiye ederim!

RUPRECHT. — Vallahi Bayan Marthe, vicdanımız gırtlığımıza basarken açık konuşmak çok güç!

ADAM. — Sus artık ukalâ, dırıldır edip durma!

MARTHE. — O herif kimdi?

EVE. — Ah efendim İsa!

MARTHE. — Koca salak, alçak herif! "Efendim İsa,, da-nesi? İnsanın şahiden orospu olduğu inanası geliyor! Geceleyin yanındaki İsa efendimiz miydi?

ADAM. — Bu ne düşüncesizlik Bayan Marthe! Bu da ne? Bırakın kızcağızı! İnsan çocuğu ür-kütür mü hiç!... Orospu ha! Ne kuş beyinlilik! Böyle iş çıkmaz. Bırakın kız kendi kendine hatırlar!

RUPRECHT. — Hatırlar zahir!

ADAM. — Odun herif! Susacak mısın?

RUPRECHT. — Yamacı elbette hatırıma gelir.

ADAM. — İblis! Çağırın mubaşır! Hey! Hanfriede!

RUPRECHT. — Peki peki! Sustum işte Bay Hâkim! Bırakın bakalım, elbet benim adımı bulur!

MARTHE. — Bana bak! Burada münasebet-sizliğin lüzumu yok, anlıyor musun! Bak ben şere-fimle kırk dokuz yaşına geldim, ellisine de böyle basmak istiyorum. Şubatın üçü doğum günüm. Bugün ayın biri. Kısa kes. Kimdi?

ADAM. — Pekâlâ, bana göre hava hoş! Pek-âlâ Bayan Marthe Rull!

MARTHE. — Baban ölürken dediği ki: Bana bak Marthe! Kıza iyi bir koça bul. Eğer aşifte olursa, mezarcıya birkaç kuruş ver, mezarımı aç-tır, beni tekrar sırt üstü çevirt! Vallahi mezarımda dönerim sanıyorum!

ADAM. — Eh, bu da fena değil!

MARTHE. — Şimdi baban'a anana, Tanrı

emirlerinin dördüncüsüne uyarak saygı göstermek istiyor musun? O halde "Odama aldığım yama-cıydı,, yahut "Başka biriydi,, de, işitiyor musun "Nişanlımdı,, deme!

RUPRECHT. — Kıza acıyorum! Rica ederim şu testiden vazgeçin! Götüreyim Utrecht'e! Böyle bir testi için... Ah, ne olurdu keşki ben kırmış olsaydım!

EVE. — Ah alçak ruhlu! Tuh! "Evet testi-yi ben kırdım,, demediğinden utan, tuh sana Rup-recht, bana güvenin olmadığından utan! Sen bana: "Eve, bana varır mısın?,, diye sorduğun zaman elimi eline verdim mi? "Evet!,, demedim mi? Ya-macı kadar değerlin olmadığını mı sanıyorsun? Eğer anahtar deliğinden bakıp, beni yamacıyla bir-likte testiden içerken görseydin bile demeliydin ki: Eve namuslu kızdır. Bundan da yüzünün aklı ile çıkar elbet. Eğer sağlığımızda değilse öteki dün-yada mutlak! Bir gün olup mezardan kalkaca-ğız ya.

RUPRECHT. — Vallah bu benim için pek uzun, Evceğim! Ben elimle yakaladığım şeylere inanırım!

EVE. — Diyelim ki bu Leberecht'ti! Eğer yalan söylüyorsam Allah beni ahretinden mahrum etsin-pekâlâ, seninle yalnızken bunu sana söylemez miy-dim? Fakat neden komşuların, uşakların, hizmet-çilerin karşısında... Diyelim ki bunu saklamam için bir sebep var. O zaman da sana güvenerek,

neden sendin demeyim? Söyle bana, neden demeyim? Neden?

RUPRECHT. — Pekâlâ, de öyleyse! Eğer bununla teşhir direğinde kurtulacaksan deyiver!

EVE. — Ah iğrenç insan! İyilik bilmez insan! kendimi teşhir direğinden kurtarsam yeridir! insan tek sözle şerefimi temizlesem, seni de mahvetsem yeridir!

WALTER. — E? Bu tek söz ne? Vaktinizi almayın! Şu halde Ruprecht değildi demek?

EVE. — Hayır efendimiz, mademki öyle istiyor öyle olsun. Ben onun iyiliği için susuyordum. Bu toprak testiye Ruprecht kırmadı. İnkâr ediyor ya zaten. İnanın işte!

MARTHE. — Eve! Ruprecht değil miydi?

EVE. — Hayır anne, hayır! Size dün böyle söyledimse yalandır!

MARTHE. — Dur hele! Senin kemiklerini kıracağım!

(*Testiyi yere koyar.*)

EVE. — Ne isterseniz yapın!

WALTER, tehditle. — Bayan Marthe!

ADAM. — Hey! Mübaşir! Şu musibet koca-karırı at dışarıya! Neden mutlaka Ruprecht olacaktı? Sanki mum tutmuş gibi! Kız daha iyi bilir elbet! Namussuzum eğer Leberecht değilse!

MARTHE. — Acaba Leberecht miydi? Leberecht miydi?

ADAM. — Söyle 'Eve' ciğim! Leberecht değil miydi, canımın içi?

EVE. — Utanmaz! Alçak! Nasıl ağzın varıyor da Leberecht'in...

WALTER. — Bayan! Ne yapıyorsunuz? Hâkime borçlu olduğunuz saygı nerede kaldı?

EVE. — E, ne olacak sanki? Suçlu olarak mahkeme karşısına çıkmak asıl şu hâkime yakışır... Dün gecekinin kim olduğunu herkesten iyi o bilir!

(*Köy Hâkimine dönerek*)

Dün Leberecht'i şehre, Utrecht'teki asker alma komisyonuna, eline bir vesika vererek gönderen kimdi? Utrechtte olduğunu bile bile nasıl Leberecht'tir diyorsunuz?

ADAM. — Peki, Leberecht değilse kim bu? Allah Allah! Ruprecht değil, Leberecht değil... Nedir bu yaptığın senin?

RUPRECHT. — Vallah Bay Hâkim, size bir şey diyeyim mi, kız galiba yalan söylemiyor! Dün sabah sekizde Lebercht'e râsladımdı. Utrecht'te gidiyordu, herif zaten çastak bacaklıdır. Eğer bir yük arabasında yer bulamadıysa o sallana - allana yürüyüşle gece saat ona kadar geri dörememiştir. Herhalde üçüncü biri olacak!

ADAM. — Haydi canım! Çastak bacaklıymış! Salak sen de! O herif herkes kadar taban tepebilir! Orta boyda bir çomarla yan yana gitsinler, kolsuz,

bacaksız, küskütük kalayım, eğer köpek ona yetişmek için tırıs kalkmazsa!

WALTER. — Olanları anlatın!

ADAM. — Affedersiniz efendimiz! Kızın cevap vermesi biraz güç!

WALTER. — Güç mü? Bana cevap vermesi güç mü? Peki, neden?

ADAM. — Biraz alıktır da ondan! Görüyorsunuz ya... iyi çocuk, ama alık!... Daha pek de körpecik, konfirmasyonu yeni yapıldı. Ta uzaktan bir sakal görse utanır. İşte bunlar hep böyledir. Karanlıkta her şeye katlanırlar da, gündüzün hâkime karşı her şeyi inkâr ederler.

WALTER. — Pek de saygılısınız Bay Hâkim! Pek yumuşaksınız! Hele bu kıza karşı!

ADAM. — İşin doğrusu, Müşavir hazretleri, bu kızın babası benim pek iyi bir dostumdur. Efendimiz bir lûtufta bulunmak isterlerse, burada vazifemizin emrettiğinden fazlasına gitmiyelim. Kızını bırakalım gitsin!

WALTER. — İşin içyüzünü anlamayı çok istiyorum, Bay Hâkim!... Cesur ol kızım, söyle, testiye kim kırdı? Karşında, bir hatayı affedemeyecek kimse yok!

EVE. — Sevgili, saygı değer ve merhametli efendim! Olanları anlatamıyacağım, beni affedin! Aklınıza kötü bir şey gelmesin. Benim bu işte ağzımı kapıyan, Tanrının akıl ermez bir hikmetidir.

Ruprecht'in testiye kırmadığına, isterseniz mubarek mihrapta, yemin edeyim. Fakat geri kalanlar, bana ait işlerdir. Annem de, kendinin bir parça ipliği araya karıştı diye bütün bezi istiyemez! Ben testiye kimin kırdığını burada söyleyemem! Yoksa testiye hiç alışverişi olmıyan, üstelik başkasına ait bir sırı ilişmiş olurum. Annemdir, bana sormaya hakkı vardır. Fakat mahkeme bunun yeri değildir. İleride ben ona işi anlatırım.

ADAM. — Hayır, hukuk bakımından da mecbur değildir... Namusum hakkı için değildir. Kız bizim gücümüzün nereye kadar yettiğini iyi biliyor! Eğer mahkeme bu yemini edecek olursa, annesinin dâvası sukut eder!

WALTER. — Siz buna ne dersiniz Bayan Marthe?

MARTHE. — Hemencecik derlitop'u bir şey söyleyemeyeceğim efendimiz, emin olun, yediğim silleden dilim tutuldu. Vakaa, mahvolmuş bir insanın herkese karşı namusunu kurtarmak için, mahkemede yalan yere yemin ettiği görülmüştür. Fakat, teşhir direğine bağlanmak için mubarek mihrapta yalan yere yemin edenin de bulunduğunu dünya bugün ilk defa görecek! Ruprecht'ten başka birinin dün kızımın odasına girmiş olması sadece mümkün olabilseydi efendimiz. Bana bakıyor musunuz! burada fazla durmaz, kızın yatağını, çeyiz olarak, kapının dışına yığar ve derdim ki: Git evlâdım! Dünya büyük, kirasız da barınabilirsin!

Miras olarak elinde uzun saçların var. Gün ola, harman ola, bir gün olur onlarla kendini asarsın!

WALTER. — Sakin olun Bayan Marthe, sakın olun!

MARTHE. — Fakat, şahitlik etmek istemiyen Eve'nin yerine elimde başka ispatlar var. Testimini kuranın Ruprecht olduğuna, başka kimse bilmadığına da eminim. Bunun için, Eve'nin böyle şipin işi yemin edivermesi bende kötü bir şüphe uyardı. Çünkü gece, testi parçalama suçundan başka bir cürüm saklıyor... Size bir şey diyeyim mi efendimiz! Ruprecht'in kurası çıktı, birkaç güne kadar Utrecht te andicecek. Köyü çocukları askerden kaçarlar. Farz edelim ki Ruprecht, dün gece Eve'ye şöyle demiş olsun «Ne dersin Eve'ciğim Gel! Dünya büyük, sandığın sepetin anahtarları da sende...» Öteki de biraz nazlanmış olsun. İşte bu sırada ben de geçmiş, işlerini bozmuş olayım... İşin öte tarafı, Ruprecht'in oc almak isteğinden, kızımın da aşkından ileri gelmiştir!

RUPRECHT. — Hay karga leşi hay! Bu da nasıl lâf? Sandık sepet hâ!

WALTER. — Sus!

EVE. — Ruprecht mi kaçacak?

WALTER. — Sadede gelelim! Mesele testide! ya delil? Ruprechtin onu kırıdğına deli?

MARTHE. — Pekâlâ efendimiz! Önce burada, Ruprecht'in testimi kırıdğını ispat edeceğim

sonra da eve gidip sandığımı sepetimi yoklıyacağım. Bakın, bu kızın benim işime yarıyacak ağız kullanmayacağını sezseydim, Ruprecht'in sözlerinin her kelimesi için, bana şahitlik edecek bir ağız getirdim, buraya sıra sıra dizedim! Ama şimdi Ruprecht'in halası Bayan Brigitte'yi buraya çağırırsanız bu da bana yeter. Çünkü işin esasını açıklayacaktır. Saat on buçukta, - Burasına dikkat edin! Saat on buçukta, yani testi kırılmadan önce, bahçede Eve ile Ruprecht'in buluşuklarını, konuştuklarını görmüş. Ruprecht'in uydurduğu masalı, bu biricik dilin nasıl tepeden tırnağa ikiye biçeceğini görmeyi, sayın hâkimlerim, size bırakıyorum!

RUPRECHT. — Kim beni görmüş?

VEIT. — Kız kardeşim Brigitte!

RUPRECHT. — Eve'yle beni mi? Bahçede mi

MARTHE. — Evet onu, Eve ile, bahçede, on buçukta. Yani yumurtladığı gibi on birde kapıyı kırarak odaya girmeden, sanki bir şeye kandırmak ister gibi kâh yaltaklanarak, kâh kızı içeri çekmeye uğraşarak konuşurken...

ADAM, kendi kendine. — Vay canına. Şeytan yardımcım!

WALTER. — Bu kadını çağırın.

RUPRECHT. — Efendilerim, rica ederim, bu sözler yalan! Bu mümkün değil!

ADAM. — Dur hele! Seni rezil çapkın seni! Hey! Mubaşır! Hanfriede! Dikkat et, kaçarken

testi kırıyorlar! Bay Kâtip, gidin bayan Brigitte'yi buraya getirin!

VEIT. — Dur hele me.ûn çapkın! Nedir bu ettiklerin? Senin kemiklerini kıracağım!

RUPRECHT. — Neden?

VEIT. — Bu kızla saat on buçukta, bahçede oynadığını neden söylemiyorsun? Ha? Neden söylemiyorsun?

— *RUPRECHT.* — Neden mi söylemiyorum? Allah belâ mı versin, ya! an da ondan. Eğer Brigitte hâlâ bunu söylerse beni asın! Hem de isterseniz bacaklarımdan!

VEIT. — Ama ya böyle söylerse?... Ayağını denk al! Seninle bu ter temiz bayan Eve el altından uyuşmuşsunuz. Mahkeme karşısında ne yaparsanız yapın; köfü bir gizli iş var bunda. Kız bunu biliyor ama seni korumak için ses çıkarmıyor.

RUPRECHT. — İş mi? Nasıl iş?

VEIT. — Neden dün akşam eşyanı topladın? Ha? Neden?

RUPRECHT. — Eşyanı mı?

VEIT. — Neden ceketlerini, d'zliklerini, çamaşırlarını topladın, yolcuların sırtlarına vurdukları gibi bir çıkın yaptın?

RUPRECHT. — Utrecht'e gideceğim için! Kıtama gideceğim için! Hay Allah! Yoksa benim...

VEIT. — Utrecht'e mi Evet, evet Utrecht'e! Utrecht'e gitmek için pek de acele ediyordun ya! Daha dün, ayın beşinde mi altısında mı gideceğini bilmiyordun!

WALTER. — Baba! Senin bu iş hakkında söyleyeceklerin var mı?

VEIT. — Efendimiz, ben henüz bir şey söylemeyeceğim, Testi kırıldığı sırada evimdeydim. Ne kadar düşünsem, taşınsam, yine de oğlumu suçlu düşürecek bir hal göremiyorum. Buraya, oğlumun suçsuzluğuna inanmış olarak geldim. Dâva bitince nişanı bozmak, oğlumun geçen güz, nişanda kıza taktığı gümüş köstekle madalyayı geri almak istiyordum. Eğer böyle kaçaklık ve kır saçlı bir babaya ihanet meydana çıkacak olursa bu, sizin için ne kadar yeni ise benim için de o kadar yeni bir şeydir. Eğer böyle ise boynu altında kalsın!

WALTER. — Bayan Brigitte'yi götürtin bay Adam!

ADAM. — Bu iş efendimizi yormadı mı? Pek uzadı da! Daha efendimiz sandıklarına ve kayıtlara bakacaklar. Saat kaç?

LICHT. — Az önce buçuğu vurdu.

ADAM. — On buçuğu mu?

LICHT. — Affedersiniz, on bir buçuğu.

WALTER. — Ziyarı yok.

ADAM. — Sanırım ya saat sapıttı, yahut siz.
(*Saatine bakar.*)

Namussuzum ki... Peki, ne emir buyuruluyor?

WALTER. — Bana kalırsa...

ADAM. — Duruşmayı kesmeli değil mi?
Pek güzel.

WALTER. — Müsaade edin, bana kalırsa devam etmeli.

ADAM. — Bu fikirde misiniz?... Bu da âlâ, yoksa, namusum hakkı için yarın sabah saat dokuzda, bu işi, sizin de beğeneceğiniz gibi, bitirdim.

WALTER. — Size ne istediğimi söyledim.

ADAM. — Nasıl emredersiniz. Bay Kâtip, mübaşirleri gönderin; Bayan Brigitteyi hemen mahkemeye çağırınlar.

WALTER. — Siz de lütfen, benim için çok kıymetli olan vakitten tasarruf için, dâva ile biraz kendiniz meşgul olun.

SAHNE X

Licht'ten başka ÖNCEKİLER. Sonra bir iki hizmetçi girer.

ADAM, ayağa kalkarak. — Bu arada, eğer arzu buyrulursa, şöyle biraz kalkabilirdik...

WALTER. — Him! Evet. Şey, ne diyecektim...

ADAM. — Müsaade eder misiniz, Bayan Brigitte gelinceye kadar dâvacılar da?...

WALTER. — Nasıl? dâvacılar mı?

ADAM. — Evet, kapının önüne. Eğer müsaade...

WALTER, kendi kendine. — Allah kahretsin. (*Yüksek sesle*) Bay Adam, haydi, bu arada bana bir bardak şarap verin!

ADAM. — Başüstüne efendimiz. Hey Margrete! Beni bahtıyar ediyorsunuz efendimiz... Margrete!

(*Hizmetçi girer.*)

HİZMETÇİ. — Buyurun.

ADAM. — Ne emir buyurulur? - Sizler dışarı! Fransız mı? - Dışarı sofaya! - Yoksa Rhein mı?

WALTER. — Bizim Rhein'dan.

ADAM. — Âlâ. - Ben sizi çağırıncaya kadar, marş!

WALTER. — Nereye?

ADAM. — Git, Margrete, mühürlü şişelerden! - Nasıl? Sadece dışarıya, koridora. - Al. - Anahtarlar burada.

ADAM. — Haydi! Çıkın dedim! Git Margrete! Yayıktan yeni çıkmış tereyağı, Limburg peyniri, bir de Pomeranyanın tütsülenmiş yağlı kaz eti.

WALTER. — Durun! Bir dakika! Bu kadar külfete lüzum yok! Rica ederim Bay Hâkim!

ADAM. — Cehennem olun diyorum size! Sen de dediğimi yap!

WALTER. — Bu adamları gönderiyor musunuz Bay Hâkim?

ADAM. — Efendimiz?

WALTER. — Bunları?...

ADAM. — Müsaade ederseniz, Bayan Brigitte gelinceye kadar biraz dışarı çıksınlar. Yoksa çıkmazlar mı?

WALTER. — Hım! Nasıl isterseniz öyle olsun. Fakat zahmete değer mi? Köyde Bayan Brigitteyi bulmak o kadar uzun mu sürer dersiniz?

ADAM. — Bugün odun günü efendimiz. Kadınların çoğu çamlıkta, dal topluyorlar. Belki..

RUPRECHT. — Halam evinde.

WALTER. — Evinde mi? Bırakın öyle ise.

RUPRECHT. — Neredeyse gelir.

WALTER. — Görüyor musunuz, neredeyse gelirmiş. Şu şarabı getirtin!

ADAM, kendi kendine. — Lânet olsun!

WALTER. — Çabuk olun. Fakat rica ederim kahvaltılık biraz ekmekle tuzdan başka bir şey istemez.

ADAM, kendi kendine. — Kızla iki dakikacık yalnız... (Yüksek sesle) Nasıl? Kuru ekmek'e tuz mu? Yok canım!

WALTER. — Evet, evet!

ADAM. — Hiç bilmezsa biraz Limburg peyniri? Peynir dili şarabın tadını almaya hazırlar.

WALTER. — Peki, biraz da peynir olsun. Fakat başka bir şey istemez.

ADAM. — Haydi git, sofraya şu beyaz şam kumaşı örtülecek. Fazla şey istemez ama eksik de istemez!

(Hizmetçi girer.)

İşte bizim gibi adı çıkmış ihtiyar bekârların kârlı tarafları! Başkalarının karlılarıyla çocuklarıyla her gün, sıkıntı içinde birer parçacık paylaştıkları şeylerin biz, ara sıra bir dostla tadını çıkarırız.

WALTER. — Ne diyecektim... Nasıl oldu da böyle yaralandınız Bay Hâkim? Baksanıza kafanız fena halde yarılmış.

ADAM. — Düşüm!

WALTER. — Düşünüz mü? Hım! Ne zaman? Dün akşam mı?

ADAM. — Yok! Bu sabah erkenden, saat beş buçukta, yatağımdan inerken!

WALTER. — Ayağınız nereye takıldı?

ADAM. — Nereye mi, efendimiz? Doğrusunu söylemek lâzımsa kendime! Kafam sobanın kenarına çarptı. Bu saate kadar nasıl olup da düştüğümü anlıyamadım.

WALTER. — Arkadan mı?

ADAM. — Nasıl arkadan?

WALTER. — Yoksa önden mi? Baksanıza, yaranız iki tane. Biri önde, öteki arkada.

ADAM. — Biri önde, öteki arkada mı? Margrete!

(İki hizmetçi şarap v. s. ile girer, sofraya kurar, çıkarlar.)

WALTER. — E?

ADAM. — Bir öyle, bir böyle! Önce sobanın kenarına çarptım, alnımı yaraladı. Sonra sobadan geriye, sırt üstü yere... O zaman da kafamın arkasını çarptım. (*Bardakları doldurur*) Buyurun!

WALTER, bardağı alır. — Eğer evli olsaydınız aklıma tuhaf bir şeyler gelecekti Bay Hâkim.

ADAM. — Neden?

WALTER. — Baksanıza, yüzünüz gözünüz tırmık çizik içinde.

ADAM, gülerek. — Hayır, Allaha şükür! Bunlar kadın tırnağıyla olmadı.

WALTER. — İnanırım. Bu da ihtiyar bekârların kârlı taraflarından.

ADAM, gülmeye devam ederek. — İpek böcekleri için hazırlanan çalıları, kurusun diye sobanın yanına koymuşlar... Sıhhatinize! (*İçerler.*)

WALTER. — Hele tam bugün perukanızın böyle tuhaf bir şekilde kayboluşu! O olsaydı, hiç değilse yaralarınızı kapatırdı.

ADAM. — Öyle! öyle! Belâ gelince tek gelmez ki. Buyurun... Şimdi de şu yağlı peynirden...
Tâkdim edebilir miyim?

WALTER. — Limburg mu

ADAM. — Halis Limburg efendimiz.

WALTER. — Fakat, Allah aşkına söyleyin, bu iş nasıl oldu?

ADAM. — Ne?

WALTER. — Perukasız kalıyorsunuz.

ADAM. — Bakın nasıl oldu! Dün akşam oturmuş, bir dosya okuyordum. Gözlüğümü bulamadım. Dâvanın içine girebilmek için o kadar eğilmişim ki perukam mumdan alevi almış. Günahlı başıma gökten ateş yağıyor sandım. Perukayı yakaladım, fırlatıp atmak istedim ama, ben ensedeki şeridi çözünceye kadar Sodomi ve Gomorra gibi yanmaya başladı. Üç tel saçını güçbelâ kurtardım.

WALTER. — Ne uğursuzluk! Öteki perukanız da şehirde değil mi?

ADAM. — Perukacıda... Fakat, işimize gelelim...

WALTER. — Rica ederim, aceleye lüzum yok Bay Adam!

ADAM. — İyi ama, vakit geçiyor. Bir bardak daha?.. (*Bardakları doldurur.*)

WALTER. — Şu Leberecht de - Eğer şuradaki berif doğru söylüyorsa - fena halde düşmüş olacak.

ADAM. — Namusum hakkı için öyle. (*İçer.*)

WALTER. — Eğer bu iş, âdeta korkmaya başladığım gibi, çözülmezse, suçluyu, köyünüzde yaralarından kolayca bulabilirsiniz. (*İçer.*) Niersteiner mi?

ADAM. — Nasıl?

WALTER. — Yoksa iyi bir Oppenheimer mi?

ADAM. — Nierstein. Bakındı hele, namusum hakkı için şaraptan iyi anlıyorsunuz. Nierstein. Yerinden kendim getirmiş gibi eminim.

WALTER. — Ben onu üç yıl önce, yapıldığı yerde tatmıştım!

(Adam yeniden doldurur.)

WALTER. — Pencereniz ne yükseklikte? Size söylüyorum Bayan Marthe!

MARTHE. — Pencereni mi?

WALTER. — Evet, genç bayanın yattığı odanın penceresi...

MARTHE. — Vakaa oda birinci katta, altında da sade bir bodrum var. Pencere yerden, olsun olsun da on ayak yüksek. Ama iyi düşününce burası atlamaya pek uygun gibi gözüküyor. Çünkü duvardan iki ayak açıkta asma var. Budaklı budaklı dalları duvar boyunca çardağa sarılıdır. Pencereyi bile sarmıştır. Bir erkek domuz, hani şu köca koca dişli bir yaban domuzu bile bunların arasından güç geçer.

ADAM. — Onların arasına da domuz girdiği yok ya... (Bardağını doldurur.)

WALTER. — Acaba?

ADAM. — Haydi canım! (İçer.)

WALTER, Ruprecht'e. — O herifin neresine vurdundu? Kafasına mı?

ADAM. — Buyurun!

WALTER. — Yeter!

ADAM. — Verin canım.

WALTER. — Daha yarısı dolu.

ADAM. — Doldurayım!

WALTER. — Duymuyor musunuz?

ADAM. — Sayısı uygun düşün!

WALTER. — Rica ederim!

ADAM. — Haydi canım! Pythagorasçıların kaidelerine göre...

(Walter'in bardağını doldurur.)

WALTER, tekrar Ruprecht'e. — O herifin kafasına kaç defa vurdundu?

ADAM. — Bir Tanrıdır; iki, Karanlık Kaos; üç de kâinat... Üç kadehten vazgeçmem! Üçüncüsünün her damlasıyla bir güneş içilir. Öteki ikisiyle de yıldızlı gök...

WALTER. — O herifin kafasına kaç defa vurdun? Hey! Sana söylüyorum Ruprecht!

ADAM. — Haydi! Söyliyecek misin? Şu kuru kafaya kaç defa vurdun? Haydi bakalım! Hay Allah! Bakın herif kendi de bilmiyor... Unuttun mu?

RUPRECHT. — Sürgüyle mi?

ADAM. — Ne bileyim ben!

WALTER. — Pecereden, hani şu yukarıdan aşağı vurduğun zaman?

RUPRECHT. — İki defa, efendilerim!

ADAM. — Hay alçak köpek! Unutmamış! (İçer.)

WALTER. — İki defa ha? Böyle iki vuruştan onu öldürebilirdin. Biliyor musun?

RUPRECHT. — Öldürseydim ne olurdu ki? Keşki öldürseydim. Ölüsü şurada yatsaydı. O zaman: işte efendilerim, diyebilirdim, işte bu adamdır! Size yalan söylemedim!

ADAM. — Evet, ölseydi, doğru. Fakat... (Bardakları doldurur.)

WALTER. — Karanlıkta tanıyabildin mi?

RUPRECHT. — Nerede efendimiz! Nasıl tanıyabilirdim...

ADAM. — Neye gözlerini açmadın? Tokuşturalım?

RUPRECHT. — Gözlerimi mi açmadım? Açtım, açtım ama iblis herif kum doldurdu.

ADAM, *bıyık altından*. — Kum doldurur ya! Koca gözlerini neye öyle faltaşı gibi açıyorsun? - Buyurun, sevdiklerimizin şerefine efendimiz, tokuşturalım!

WALTER. — İyi, doğru ve sadık olanların şerefine Hâkim Adam! (*İçerler*.)

ADAM. — Eğer arzu buyurulursa, sonuncu bir tane daha! (*Doldurur*.)

WALTER. — Siz her halde arasına Bayan Marthe'nin evine gidiyorsunuzdur Bay Hâkim. Söyleyin, Ruprecht'ten başka oraya girip çıkan kim var?

ADAM. — Affedersiniz efendimiz, pek sık gitmem: Kimin girip çıktığını da bilmem.

WALTER. — Nasıl? Merhum arkadaşımızın dul karısını arasına yoklamaz mısınız?

ADAM. — Hayır, doğrusunu isterseniz pek seyrek.

WALTER. — Bayan Marthe! Siz Bay Hâkimle dargın mısınız? Diyor ki sizin eve artık uğramıyormuş.

MARTHE. — Him, dargın mı efendimiz? Pek de öyle değil. Sanırım ki sorsanız hâlâ benim

en iyi dostum olduğunu söyler. Fakat hısımlım bayı evimde sık sık görüyorum dersem yalan olur. Son gelişimden beri dokuz hafta geçti. Zaten o zaman da geçerken şöyle bir uğramıştı.

WALTER. — Nasıl dediniz?

MARTHE. — Nasıl?

WALTER. — Dokuz hafta mı?

MARTHE. — Evet, dokuz. Perşembeye on olacak. Benden karanfille şebboy tohumu istemeye gelmişti.

WALTER. — Ya pazarları, çiftliğe giderken?

MARTHE. — Evet, o zaman da pencereden içeri bakar, benimle kızıma gün aydın der, sonra yoluna gider.

WALTER, *kendi kendine*. — Him! Yoksa her bu adama... (*İçer*) Bu yeğeniniz bayanım size arasına ev işlerinde yardımı dokunmasına karşılık, annesini arasına ziyaret edersiniz sanmıştım.

ADAM. — Ne gibi efendimiz?

WALTER. — Nasıl ne gibi? Kızcağızın, kümesinizdeki hasta tavuklara bakmada size yardım ettiğini söylememiş miydiniz? Bugün bile size bu işte yol göstermedi miydi?

MARTHE. — Evet, doğru, efendimiz. Kız bunu yapar. Daha evelki gün Bay Hâkim bizim eve bir beç tavuğu yolladı. Hayvancık ha öldü, ha ölecek. Evvelki sene de yine bir tavuğunu kızım dilaltıdan kurtarmıştı. Bu beç tavuğunu da hamur yufturup iyi edecek. Ama Bay Adam teşekkür için henüz gelmedi.

WALTER, *şaşkın*. — Lûtfen doldurun Bay Hâkim, bir daha dolduruverin. Birer daha içelim.

ADAM. — Emredersiniz, beni bahtiyar ediyorsunuz. Buyurun. (*Doldurur.*)

WALTER. — Sıhhatinizel (*Marthe'ye*) Hâkim Adam, elbet bir gün size gelir.

MARTHE. — Acaba? Ben pek zannetmem. Bu içtiğiniz gibi, merhum kocam saray kapıcısının da arasına mahzeninde bulunduğu gibi bir Nierstein şarabı bulup ikram edebilseydim, o zaman başka. Fakat benim gibi fakir bir dulun evinde onu çekecek ne bulunur ki?

WALTER. — Böylesi daha iyi.

SAHNE XI

ÖNCEKİLER, LICHT, BAYAN BRIGITTE
(*elinde bir peruka ile*), HİZMETÇİLER.

LICHT. — Buradan Bayan Brigitte! Giriniz!

WALTER. — Bay Licht, söylenen Bayan bu mu?

LICHT. — Evet efendimiz, Bayan Brigitte.

WALTER. — Öyleyse haydi, şu işi bitirelim. (*Hizmetçilere*) Kızlar, kaldırın şunları! (*Hizmetçiler sofrayı toplayıp giderler.*)

ADAM, *bu sırada*. — Evciğim, beni dinle! Eğer şu senin hapri adamakıllı hazırlarsan bu akşam sizin eve gelirim, sazan balığı yeriz. Hapri bu pis hayvanın gırtlğından aşağı tıkmalı. Yutarsa

yutusun, eğer büyük gelir de yutamazsa geberip gitsin!

WALTER, *perukayı görür*. — Bayan Brigitte'nin getirdiği peruka da ne?

LICHT. — Efendimiz?

WALTER. — Şu kadının getirdiği peruka da ne oluyor?

LICHT. — Him!

WALTER. — Ne?

LICHT. — Affedersiniz, ama...

WALTER. — E? Öğrenebilir miyim?

LICHT. — Eğer efendimiz lûtfen, Bay Hâkim vasıtasıyla, bayandan soracak olurlarsa, perukanın kimin olduğunu filân öğreneceklerinden eminim.

WALTER. — Perukanın kimin olduğunu öğrenmek istemiyorum. Bu kadının eline nasıl geçmiş? Nerede bulmuş?

LICHT. — Bu kadın onu, Bayan Marthe Rull'un çardağında bulmuş. Asmanın birbirine geçmiş dalları arasında, kuş yuvası gibi, duruyormuş. Kızın yattığı odanın penceresinin tam altındaymış.

WALTER, *gizlice*. — Bay Hâkim, bana açılacak bir şeyiniz varsa, mahkemenin şerefi adına rica ederim, lûtfen söyleyin!

ADAM. — Benim mi size?

WALTER. — Yok mu? Ne dersiniz?...

ADAM. — Namusunu hakkı için... (*Perukayı*

WALTER. — Bu peruka sizin reğil mi?

ADAM. — Baylar, bu peruka benimki! Hay gözü kör olsun! Bu, benim şu oğlana sekiz gün önce verip Utrecht'te Mehl ustaya yolladığım peruka!

WALTER. — Nasıl? Kime?

LICHT. — Ruprecht'e mi?

RUPRECHT. — Bana mı?

ADAM. — Serseri! Sekiz gün evvel Utrecht'e giderken ben sana bu perukayı vermedim mi? Düzeltsin diye perukâra göndermedim mi?

RUPRECHT. — Dur, dur!... Evet doğru! Vermişsiniz!

ADAM. — Rezil! Neye perukayı yerine vermedin? Neden, sana söylendiği gibi ustanın dükkânına bırakmadın?

RUPRECHT. — Bırakmadım mı?... Ey, be! Bıraktım, bıraktım yahu! Dükkâna bıraktım. Usta Mehl aldı...

ADAM. — Bıraktın mı? Peki şimdi nasıl oluyor da Bayan Marthe'nin çardağında asılı bulunuyor? Dur hele alçak köpek! Elimden böyle kolayca kurtulamazsın! Bunun altında kılık değiş-tirme, isyan, ne bileyim, işte böyle bir şeyler var... Kadını! hemen sorguya çekmeme müsaade edermisiniz?

WALTER. — Demek siz perukayı...

ADAM. — Efendimiz. Şu oğlan geçen salı, babasının öküzlerini Utrecht'e götürüyordu. Mahkemeye, bana geldi; «Bay Hâkim, şehirde ısmar-

Jedim, eğer sana zahmet olmazsa şu perukamı maşalattır...» Ama ona, git de perukamı kendinde alıkoy, onunla kılığını değiştir, sonra da götür, Marthe'gillerin çardağına as demedim.

BRIGITTE. — Efendilerin, affınıza sığınırım, fikrimce bu Ruprecht değildi. Çünkü ben dün gece, çiflikte loğusa yatan akrabamı görmeye giderken, kızın bahçenin arka tarafında, birini alçak sesle azarladığını duydum. Hiddetten, korkudan sesi kesik kesik çıkıyordu. «Tu! Utanmıyor musun, alçak, ne yapıyorsun? Git. Annemi çağırırım!» Saniki memleketi İspanyollar basmıştı, Bunun üzerine, çitin üstünden «Eve!» diye bağırdım, «Neyin var? Ne oluyorsun?» Hemen şes kesildi. «E? cevap versene» «Ne istiyorsunuz teyze?» «Neyin var diye soruyorum!» «Neyim olacak ki?» «Yanıdaki Ruprecht mi?» «Öyle ya, Ruprecht! Siz güle güle gidin!» Kendi kendime: «Aldın mı cevabı? Git kabara kabara!» dedim, «Bunlar, başka'arının kavga edişleri gibi sevişiyorlar zahir!»

MARTHE. — Öyleyse?...

RUPRECHT. — Öyleyse?...

WALTER. — Susun! Bırakın kadın sözünü tamamlasın!

BRIGITTE. — Aşağı yukarı gece yarısına doğru çiflikten dönüyordum. Tam Marthe'gillerin evlerinin oradaki ıhlâmurlu yola gelmişim ki önümden herifin biri, fırt diye kaçtı. Kafası keldi, bir ayağı at ayağıydı, ardından da katran, kükürt ve kıl yanığı kokusu yayılıyordu. Ben hemen «Tan-

riya sığındık» duasını okudum, korkuyla dönüp baktım. Vallahi efendilerim, kafasının kelinin yakamoz gibi ışıltı yandığını; herif gözden kaybolurken bile ıhlamlı yolu aydınlattığını gördüm!

RUPRECHT. — Ne? Aman Allah!

MARTHE. — Deli mi oldunuz Bayan Brigi?

RUPRECHT. — Demek, bu şeytandı diyor-sunuz?..

LICHT. — Susun! Susun!

BRIGITTE. — Vallahi ben gözümün gördüğünü, burnumun, duyduğunu bilirim!

WALTER, sabırsızlıkla. — Kadın! Bu şeytan mıydı, değil miydi arıyacak değilim. Şeytan mahkemeye çağrılmaz. Başka birinin adını vereceksen ne âlâ, yoksa bunları anlatmaktan vazgeç.

LICHT. — Efendimiz sözünü tamamlamasına müsaade buyururlar mı?

WALTER. — Ne budala adamlar!

BRIGITTE. — Pekâlâ, mademki emrediyorsunuz... Ama Kâtip Bay Licht şahidimdir!

WALTER. — Nasıl? Şahidiniz mi?

LICHT. — Evet, kısmen!

WALTER. — Doğrusu artık ne...

LICHT. — Affınıza sığınarak, bu kadının ifadesine mâni olmamanızı rica edeceğim. Gördüğünün şeytan olduğunu iddia etmiyorum. Fakat, eğer yanılmıyorsam, at ayağıyla kel kafa, arkadan gelen koku tamamiyle doğru... - Devam edin!

BRIGITTE. — Bayan Marthe Rull'un evinde olan işleri bugün duyunca şaşırdım. Geceleyin

çardağın yanında önüme çıkan bu testi kıranın kim olduğunu öğrenmek için, onun atladığı yeri araştırmaya gittim. Karda izini buldum, efendilerim! Karda nasıl bir iz buldum bilir misiniz? Sağda biçimli, keskin ve muntazam kenarlı, bildiğimiz gibi bir insan ayağı izi, solda da biçimsiz, kaba saba bir iz, kocaman, kütük gibi bir at ayağının izi.

WALTER, kızgın. — Allahın belâsı, delice bir gevezelik!

VEIT. — Kadın! Bu, olacak iş değil!

BRIGITTE. — Vallahi böyle! Önce, atladığı yerde, çardağın yanında, karları altüst olmuş geniş bir daire görürsünüz; sanki içinde bir domuz ağnarmış gibi... Buradan sonra, boylu boyuna bahçeyi geçip da dünyanın ucuna kadar bir adam ayağı, bir at ayağı; bir adam ayağı, bir at ayağı; bir adam ayağı, bir at ayağı...

ADAM. — Hay melûn hay! Acaba çapkın şeytan kıyafetine girip...?

RUPRECHT. — Ne? ben mi?

LICHT. — Susun! Susun!

BRIGITTE. — Bir porsuğu ararken izini bulan avcı benim kadar sevinmezdi. Bay Licht, dedim «Çünkü bu sayın bay, o sırada yanıma gelmişti, siz yollanmışsınız» Bay Licht! zahmet edip muhakemeye filân kalkmayın, bu testi kıranı mahkûm edemezsiniz. Cehennemdeki yerinden daha kötü süne koyamazsınız ya! İşte bıraktığı izler.

WALTER. — Buna kendiniz de inanırsınız ha?

LICHT. — Efendimiz, bu doğru. İzler sahi- den var!

WALTER. — Bir at ayağı ha?

LICHT. — Hayır, affedersiniz, bir insan aya- ğı... Fakat aşağı yukarı bir at tırnağı gibi.

ADAM. — Dinim hakkı için, baylar, mesele bana ciddi görünüyor. Bir tanrının var olduğunu kabul etmek istemiyen birçok keskin yazılar vardır. Fakat bildiğime göre, şeytanı inkâr eden bir dinsiz henüz çıkmamıştır. Önümüzdeki iş bana bilhassa tetkika değer görünüyor. Onun için, bir hükme varmadan önce, bir kere de La Haye'deki Sinod Meclis'ne danışılmasını teklif ediyorum. Bakalım mahkemenin testinin İblis tarafından kırılmış ol- duğunu kabul salâhiyeti var mıdır?

WALTER. — Tam sizden beklediğim gibi bir teklif. Ya siz ne dersiniz Bay Kâtip?

LICHT. — Efendimizin hüküm vermek için Sinod'a ihtiyacı olmayacaktır. Eğer, müsaade buyu- rurlar da, Bayan Brigitte ifadesini tamamlarsa, ümidederim ki, vakaları birbirlerle bağlayarak işi aydınlatmak mümkün olacaktır.

BRIGITTE. — Sonra, Bay Licht, dedim, ge- lin şu izi biraz kollıyalım. Bakalım şeytan acaba nereye kaçmış. «Pekâlâ Bayan Brigitte, iyi bir fi- kir. Doğruca Köy Hâkimi Bay Adamın yanına gidersek yolu uzatmış oluruz» dedi.

WALTER. — E? Sonra? Bulundu mu bari?

BRIGITTE. — Önce, bahçenin öteki yanında, ihlamurlu yolda, şeytanın kükürt buharları salarak

üstüne geldiği yerde, iz bir daire çeviriyordu. Tıpkı, pıhlıyarak saldıran kediden ürküp geri geri kaçarken bir köpeğin bırakacağı iz gibi.

WALTER. — Sonra?

BRIGITTE. — Ondan az uzakta, bir ağacın altına öyle bir yadigâr bırakmıştı ki ürkütüm.

WALTER. — Nasıl yadigâr?

BRIGITTE. — Nasıl mı? Oraya bir gidin de...

ADAM, kendi kendine. — Allah belâsını ver- sin şu benim karnımın.

LICHT. — Geçelim Bayan Brigitte, rica ede- rim, burasını geçelim!

WALTER. — İz sizi nereye götürdü? Ben bu- nu öğrenmek istiyorum!

BRIGITTE. — Nereye mi? Vallahi, tıpkı Bay Licht'in dediği gibi, en kısa yoldan size!

WALTER. — Bize mi? Buraya mı?

BRIGITTE. — Evet! İhlamurlu yoldan, muh- tar tarlasından, sazan havuzu kenarından, patika- dan, mezarlığın içinden buraya! Dediğim gibi, Bay Hâkimin evine.

WALTER. — Bay Hâkimin evine mi?

ADAM. — Benim eve mi?

BRIGITTE. — Evet, sizin eve.

RUPRECHT. — Şeytan mahkemede oturmaz ya?

BRIGITTE. — Vallahi bu evde mi oturuyor, bilmem. Fakat eğer bu eve gitmemişse namüssu- zum. İz evin arkasından ta kapı eşiğine kadar geli- yor.

ADAM. — Sakın evden geçip gitmiş olmasın?

BRIGITTE. — Evet, belki geçmiştir, bu da olabilir. Öndeki izler...

WALTER. — Önde iz var mıydı?

LICHT. — Affedersiniz efendimiz, önde iz filân yok.

BRIGITTE. — Evet, ön taraftaki yol iyice çiğnenmiş.

ADAM. — Çiğnenmiş, geçilmiş. Dikkat edin! Alçağım ki bu herif burada, kanunlarımıza bir şeyler yapmıştır. Namussuzum eğer kalem odasında bunun kokusu çıkmazsa! Eğer hesaplarım, hiç şüphe etmediğim gibi, karmakarışık çıkarsa, namusum hakkı için, hiçbir mesuliyet kabul etmem!

WALTER. — Ben de öyle. (*Kendi kendine*) Hım! Ayaklarının biri. Ama acaba solmuydu, yoksa sağmıydı? Bay Hâkim, enfiye kutunuzu lûtfeder misiniz?

ADAM. — Enfiye kutusu mu?

WALTER. — Evet, enfiye kutusu! Verir misiniz?

ADAM, *Licht'e*. — Müşavir hazretlerine götürün.

WALTER. — Zahmete ne lüzum var? Bir adımlık yer!

ADAM. — Oldu bile! Efendimize verin!

WALTER. — Kulağınıza bir şey söyleyeceğim!

ADAM. — Belki biraz sonra, münasip bir zamanda...

WALTER. — Buna da peki! (*Licht, yerine*

oturduktan sonra) Baylar, söyler misiniz bana, acaba bu köyde ayağında biçimsizlik olan kimse var mıdır?

LICHT. — Hım! Vakaa burada, Huisum'da böyle biri var!...

WALTER. — Ya? Kim?

LICHT. — Eğer efendimiz Bay Hâkimden sorarlarsa...

WALTER. — Bay Hâkimden mi?

ADAM. — Ben böyle birini bilmiyorum. On yıldır Huisum'da vazife görürüm, benim bildiğime göre herkes biçimlidir!

WALTER, *Licht'e*. — E? Kimi söylemek istiyorsunuz?

MARTHE. — Ayaklarınızı dışarı çıkarsanız! Öyle ezile büzüle neden masanın altına saklıyorsunuz? İnsanın âdeta izleri sizin bıraktığınıza inancığı geliyor.

WALTER. — Kim? Hâkim Adam mı?

ADAM. — Ben mi? İzleri ha? Ben şeytan mıyım? Bu ayak at ayağı mı? (*Sol ayağını gösterir.*)

WALTER. — Şerefim hakkı için, bu ayak sağlam! (*Gizlice*) Hemen duruşmaya son verin!

ADAM. — Eğer şeytanın böyle ayağı olsaydı, baloya gider de dans ederdi.

MARTHE. — Ben de öyle diyorum ya! Köy Hâkimi Bay nasıl olur da...

ADAM. — Haydi canım! Ben ha!

WALTER. — Size söylüyorum! Hemen duruşmaya son verin!

BRIGITTE. — Sayın baylarım, biricik şüphe doğuran şey, sanırım ki şu resmî süstür.

ADAM. — Nasıl resmî?...

BRIGITTE. — İşte şu peruka! Hiç şeytan bu kılıkta gören olmuş mu? Bakın, kule gibi, papazın kürsüye çıkarken giydiğinden daha yüksek, daha vicık vicık yağlı!

ADAM. — Bayan Brigitte, cehennemde moda nın ne olduğuna dair bizlerin pek az bilgimiz vardır. Denildiğine göre şeytan umumiyetle kendi saçıyla gezermiş. Fakat ben eminim ki, yeryüzünde, ileri gelenlerin arasına karışabilmek için, peruka takıyordur.

WALTER. — Alçak herif! Herkesin önünde mahkemenen rezaletle kovulmaya lâyıksınız! Sizi koruyan, sadece mahkemenin şerefidir. Duruşmayı kesin!

ADAM. — Ümidederim ki...

WALTER. — Artık size düşen ümidetmek değil, bu işten çekilmektir.

ADAM. — Benim, yani hâkimin, dün akşam perukasını asmaya takılı bıraktığını mı zannediyorsunuz?

WALTER. — Allah esirgesin! Sizinki tıpkı Sodom ve Gomorra gibi cayır cayır yanıyordu!

LICHT. — Daha doğrusu - Haşa huzurunuzdan efendimiz! - İçine kedi yavrulamıştır!

ADAM. — Baylar, görünüş beni mahkûm etse

de, rica ederim, acele etmeyin. Bu benim için şeref veya rezalet meselesidir. Anlamıyorum, kızın sustuğu müddetçe siz bana, hangi hakla suç yükleyebilirsiniz? Haydi işte! Burada, Huisum'un hâkim kürsüsünde oturuyorum, perukayı masanın üstüne koyuyorum! Onun benim olduğunu söyleyen, çıksın Utrecht mahkemesinde karşına!

LICHT. — Hım! Vallahi bu peruka da, sanki başınızda bitmiş gibi, size, tıpatıp uyuyor! (*Perukayı onun başına koyar.*)

ADAM. — İftira!

LICHT. — Umuyor mu?

ADAM. — Pelerin diye omuzuma alsam yine bol gelir. Nerede kaldı ki başıma! (*Aynaya bakar*)

RUPRECHT. — Ne Allahın belâsı herif!

WALTER. — Sen sus!

MARTHE. — Vay! Ne musibet, melûn hâkim bu!

WALTER. — Bir kere daha söylüyorum, duruşmayı keser misiniz, yoksa keseyim mi?

RUPRECHT, Eve'ye. — Eve! Söyle, o muydu?

WALTER. — Utanmaz! Nasıl cesaret ediyorsun?

VEIT. — Sus diyorum sana!

ADAM. — Dur hele hayvan! Ben senin hakından gelirim!

RUPRECHT. — Vay gidi at ayaklı!

WALTER. — Hey! Mübaşir!

VEIT. — Çeneni tut diyorum sana!

RUPRECHT. — Dur hele! Bugün ben seni enselerim! Bugün gözlerime kum atamazsın!

WALTER. — Bay Hâkim biraz olsun aklınız yok mu ki...?

ADAM. — Evet, efendimiz müsaade ederlerse şimdi hüküm veririm!

WALTER. — Peki! Öyle yapın! Verin!

ADAM. — İş aydınlanmıştır Şu Ruprecht ke-ratası suçludur!

WALTER. — Bu da âlâ! Devam edin!

ADAM. — Onu, boynuna demir lâle takılma-sına mahkûm ettim! Hâkimine karşı saygısızlık ettiği için de zindana atıyorum. Ne kadar kalaca-ğını sonradan tesbit edeceğim.

EVE. — Ruprecht'i mi?

RUPRECHT. — Beni zindana ha?

EVE. — Boynuna da lâle!

WALTER. — Üzülmeyin çocuklar! Bitti mi?

ADAM. — Testiyi ister ödesin, ister ödeme-sin! Bana göre hava hoş!

WALTER. — Pekâlâ. Duruşma bitti. Rup-recht'te Utrecht Mahkemesine baş vuracak.

EVE. — Demek, önce Utrecht Mahkemesine başvurusu lâzım?

RUPRECHT. — Nasıl? Ben mi?

WALTER. — Allah kahretsin, evet! İşin sonu alınincaya kadar da...!

EVE. — Sonu alınincaya kadar da...?

RUPRECHT. — Zindana gideceğim ha?

EVE. — Boynuna halka takılacak ha? Siz de hâkim misiniz? Şuradaki, şurada oturan utanmaz, işte o idi...

WALTER. — Allah cezası versin! Sus! İşin sonu alınincaya kadar da onun saçının teline bile dokunulmıyacak!

EVE. — Haydi Ruprecht! Testiyi Hâkim Adam kırdı!

RUPRECHT. — Vay! Dur hele!

MARTHE. — O mu?

BRIGITTE. — Bu ha?

EVE. — Evet, o! Haydi Ruprecht! Dün senin Eve'nin yanındaki o idi! Haydi! Yakala! Bu sefer canın istediği gibi patakla!

WALTER, ayağa kalkar. — Durun! Kim bu-rada kargaşalık...

EVE. — Ne olursa olsun! Bari lâleyi hak et! Haydi Ruprecht! Haydi, kürsüden aşağı yuvarla!

ADAM. — Affedersiniz baylar! (Kaçar.)

EVE. — Şurada. Haydi!

RUPRECHT. — Tutun!

EVE. — Çabuk!

ADAM. — Ne var?

RUPRECHT. — Seni topal şeytan seni!

EVE. — Yakaladın mı?

RUPRECHT. — Hay Allahın belâsı! Cüppe-sıymış!

WALTER. — Çıkın! Mübaşiri çağırın!

RUPRECHT, cüppeyi döver. — Pat! Al sana!

Pat! Pat! Al bir daha! Bir daha! Eşegini dövemiyen şemerini döver!

WALTER. — Terbiyesiz herif! - Haydi, doğru durun! - Sen de otur oturduğun yerde, yoksa boynuna lâle takılması hükümü bugün yerine getirilir!

VEIT. — Sesini kes, serseri musibet!

SAHNE XII

Adam'dan başka ÖNCEKİLER. Hepsi sahnenin önüne gelirler.

RUPRECHT. — Ah, Eveciğim! Bugün sana ne kötü şeyler söyledim! Hey Allah, ya dün! Ah benim güzel kızım, gönlümün sevgilisi! Acaba bir gün olup beni affedecek misin?

EVE, Adliye Müşavirinin önünde dize gelir. — Efendimiz! Eğer şimdi siz yardım etmezseniz mahvolduk!

WALTER. — Mahvolmak mı? Neden?

RUPRECHT. — Aman Allah! Ne var?

EVE. — Ruprecht'i askerden kurtarınız. Hâkim Adam bana sır olarak söyledi, bu sefer çağırılanlar Doğu Hinde gidiyorlarmış! Oraya giden üç kişiden ancak birinin döndüğünü bilirsiniz!

WALTER. — Nasıl? Doğu Hinde mi? Deli misin?

EVE. — Bantam'a efendimiz! İnkâr etmeyin! İşte emirname burada. Hükümetin milisler hak-

kında yeni verdiği, gizli, sessiz sadasız talimat böyle! Görüyorsunuz ya, her şeyi biliyorum!

WALTER, yazıyı alır, okur. — Ne duyulmadık, madrabazca hile! Bu emir sahte!

EVE. — Sahte mi?

WALTER. — İnanın ki sahte! Bay Licht, siz söyleyin, Utdecht'ten son günlerde size gönderilen emir bu mudur?

LICHT. — Emir mi? Nasıl? Ah melûn ah! Bu onun kendi eliyle yazdığı uydurma bir kâğıt. Toplanan kıtalar memleket içinde vazife görmeye ayrılmışlardır. Onları Doğu Hinde göndermeyi aklından bile geçiren yok.

EVE. — Sahi mi? Böyle bir şey yok mu efendilerim?

WALTER. — Şerefimle temin ederim! Sözümlün doğruluğunu ispat için de şunu söylüyeyim: eğer senin söylediğin çıkarsa Ruprecht'in bedelini ben vereceğim!

EVE, ayağa kalkar. — Ah Allahım! Alçak beni nasıl da aldattı! Bu korkunç üzüntüyle kalbimi işkenceye koydu. Sonra geceleyin geldi, bana Ruprecht için bir raporu kabul ettirmeye uğraştı. Uydurma bir hastalık raporiyle Ruprecht'in harb hizmetinden kurtulabileceğini anlattı. Söyledi söyledi beni inandırmaya çalıştı, nihayet raporu hazırlamak için odama girdi. Orada benden öyle ayıp şeyler istedi ki efendilerim, bunları tekrarlamaya hiçbir genç kızın ağız varmaz!

BRIGITTE. — Vay alçak edepsiz madrabaz!

RUPRECHT. — Bırak, bırak şu at ayaklıyı sevgilim! Bak, eğer testiye odanda bir beygir kır-
mış olsaydı, onu da ancak bu kadar kıskanırdım.
(Öpüşürler.)

VEIT. — Bence de böyle! Öpüşün, barışın! Eğer isterseniz düğün paskalyaya olsun!

LICHT, pencereden. — Bakın, rica ederim bakın! Hâkim Adam nasıl da bayır aşağı bayır yukarı koşuyor! Sanki ipten kazıktan kaçıyormuş gibi, sürülmüş karlı tarladan nasıl da aksiya aksiya seğirtiyor!

WALTER. — Nasıl? Bu Hâkim Adam mı?

LICHT. — Öyle ya!

BİR ÇOCUKLARI. — Caddeye çıkıyor artık. Bakın! Bakın! Perukası nasıl da sırtına çarpıp duruyor!

WALTER. — Çabuk, Bay Kâtip, koşun! Onu geri getirin! Yağmurdan kaçarken doluya tutul-
masın. Vakaa işten el çektirilmıştır. Yeni bir emre kadar bu köyde onun yerine bu vazifeyi size veriyorum. Fakat umarım ki hesapları muntazam-
dır. Onu böyle kaçmaya mecbur etmek istemem. Lütfen, hatırım için gidin, onu geri getirin!

SAHNE XIII

Licht'ten başka ÖNCEKİLER.

MARTHE. — Söyler misiniz, sayın bayım,

Utrecht'te hükümet konağını nasıl bulabilirim?

WALTER. — Ne yapacaksınız Bayan Marthe?

MARTHE. — Hum, ne mi yapacağım? Bil-
mem ki, bu testinin hakkı verilmeyecek mi?

WALTER. — Affedersiniz! Elbette! Büyük Pazar meydanındadır. Salı ve cuma mahkeme günleridir!

MARTHE. — Pekâlâ! Haftaya gider, oraya baş vururum!

(Hepsi çıkarlar.)

SON